

Edward Gierek na Lubelszczyźnie

Wczoraj przybył na ziemię lubelską Edward Gierek. Na lotnisku w Świdniku koło Lublina I sekretarza KC PZPR powitali gospodarze województwa z I sekretarzem KW PZPR Władysławem Kozdrą i przewodniczącym Prezydium WRN Ryszardem Wojciakiem.

E. Gierek zwiedził Wytwórnię Sprzętu Komunikacyjnego w Świdniku, następnie udał się do FSC, gdzie spotkał się z aktywem tego przedsiębiorstwa.

W godzinach popołudniowych uczestniczył w Lublinie w spotkaniu z aktywem partyjnym woj. lubelskiego. (PAP)

Największy od pół wieku wylew Gangesu

Tysiące ochotników i żołnierzy pracuje dzień i noc przy wałach przeciwpowodziowych, aby uchronić przed wezbraniem wódami Gangesu stolicę Biharu — Patnę i zagłębie przemysłowe Barauni, gdzie znajduje się elektrownia zbudowana pod kierunkiem polskich specjalistów.

Największy od pół wieku wylew Gangesu i jego dopływów zniszczył zbiory na obszarze zamieszkałym przez 10 milionów ludzi. (PAP)

Posiedzenie prezydium rządu:

- Budowa ciepłowni „Warszawa — Wola”
- Rozwój węzła PKP w Medyce • Konteneryzacja transportu • Gaz dla miast i przemysłu • Wzrost usprawnień przedsiębiorstw

6 bm. odbyło się kolejne posiedzenie prezydium rządu. Podjęto decyzję w sprawie budowy ciepłowni „Warszawa — Wola”. Realizacja tego ważnego dla ludności stolicy przedsięwzięcia ma na celu pokrycie rosnącego zapotrzebowania na ciepło w zachodnich dzielnicach Warszawy.

W związku z rosnącymi zadaniami w przeladunku towarów importowanych i eksportowanych w handlu z ZSRR, a szczególnie importowanych rud żelaza, prezydium rządu upoważniło Ministra Komunikacji do poważnej rozbudowy kołowego rejonu przeladunkowego Hurko-Medyka-Zurawica. Rozpoczęcie prac nastąpi jeszcze w roku bieżącym.

Stały wzrost obrotów towarowych w kraju oraz w wymiarze międzynarodowej stawia przed transportem coraz większe i bardziej skomplikowane zadania. Wymagają one modernizacji transportu i komunikacji, usprawnień organizacji pracy i dostosowania się do światowej organizacji przewozów. Z tego też względu zaszła konieczność opracowania i realizacji programu wdrażania kontenerowego systemu transportowego (KST) w Polsce. Na prezydium rządu rozpatrzono na szczególne tego programu. Przewidyuje on uruchomienie w bieżącej 5-letce przewozu ładunków systemem kontenerowym, przy czym w pierwszej kolejności konteneryzacja objęłaby przewozy kolejowe do portów morskich, lądowo-morskie ładunki handlu zagranicznego, ładunki tranzytowe oraz najważniejsze relacje lądowe.

W sprawie suszy

Prezes Rady Ministrów wydał pismo do prezydentów wojewódzkich rad narodowych o krokach, jakie powinny być doraźnie podjęte w związku z występującą suszą, w celu przeciwdziałania jej skutkom i zapewnienia poprawy sytuacji paszowej zarówno obecnie, jak i na okres zimy.

Mleka więcej ale za mało

W ciągu 7 miesięcy br. rolnicy dostarczyli 3 200 mln litrów mleka czyli o 4 proc. więcej aniżeli w analogicznym okresie minionego roku. Mimo to plany skupu, jakie przyjęła na siebie spółdzielczość nie zostały w pełni wykonane i w ciągu 7 miesięcy skup był o 40 mln litrów mniejszy, niż przewidywano.

Kolejne spotkanie SALT

W Helsinkach odbyła się w piątek ósma plenarna sesja radziecko-amerykańskich rozmów w sprawie ograniczenia zbrojeń strategicznych (SALT). Piątkowe posiedzenie trwało 2 godziny i 15 minut. Treść roz-

GWIAZDOS WIELKOPOLSKI

POZNAN
SOBOTA
7
SIERPNIA
1971

Wydanie A
Rok wyd. XXVII
186 (8539)
Cena 50 gr

Producenci wiejscy domagają się lepszej obsługi

Na wsi obserwuje się znaczny wzrost wymagań producentów w stosunku do instytucji, obsługujących rolnictwo. Jest to tym bardziej uzasadnione, ponieważ zarówno zadania rolnictwa jak też obowiązki różnych organizacji i instytucji gospodarczych związanych z zaopatrzeniem oraz organizacją usług na wsi ogromnie wzrosły i będą coraz większe z każdym rokiem.

Pod szczególnym „obstrzałem” opinii społeczeństwa wiejskiego znalazła się wiejska spółdzielczość zaopatrzenia i zbytu, na której ciąży obowiązek dostarczania producentom rolnym niezbędnych środków produkcji oraz artykułów przemysłowych i żywności, a także sprawna organizacja odbioru ziemiopłodów i różnych surowców rolniczych.

W wyniku ostatnich decyzji partii i rządu poprawiła się znacznie baza skupu surowców rolniczych. Jak poinformował 6 bm. na konferencji prasowej wiceprezes Zarządu Głównego Centrali Rolniczych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” — Tadeusz Szelażek, w bież. roku wybudowano wiele nowych punktów skupu zbóż oraz żywności, dzięki czemu usprawniono znacznie obsługę rolników w tych placówkach. Kolejny program modernizacji obejmuje mieszalnię pasz oraz bazy skupu ziemniaków. W celu poprawy zaopatrzenia rolników w środki produkcji oraz usprawnienia odbioru płodów rolnych — we wsiach działają będą specjalni agenci GS-ów, którzy zawierają będą z producentami odpowiednie umowy oraz kontrakty. Instytucja agentów zdoła już pomyślnie egzamin w woj. łódzkim. Zawarto także odpowiednie porozumienia z przemysłem m. in. chemicznym. Wobec zmieniającej się bardzo na wsi „geografii” oraz struktury spożycia różnych artykułów przemysłowych — zobowiązano GS-y do utrzymywania odpowiednich zapasów.

Wiceprezes ZG CRS — Jan Kiljańczyk przedstawił infor-

mację nt. zaopatrzenia ludności wiejskiej podczas trwających obecnie w całym kraju zniw, potwierdzając występujące od lat te same niedopatrzności i braki m. in. pieczywa oraz napojów chłodzących w wiejskich sklepach GS. Niektóre niedopatrzności wynikają z przyczyn tzw. obiektywnych (zbyt mała sieć piekarni wiejskich oraz brak środków transportowych) ale wiele braków spowodowanych jest po prostu zwykłym niedbalstwem. (PAP)

Przed chrześcijańską konferencją pokoju

6 bm. odbyło się w siedzibie Polskiej Rady Ekumenicznej w Warszawie posiedzenie grupy przygotowującej IV Ogólnochrześcijańskie Zgromadzenie, które odbędzie się w Pradze w dniach od 30 września do 3 października br.

Przedyskutowano przewidywany porządek obrad Zgromadzenia. W oparciu o nowy statut omówiono główne zasady, zgodnie z którymi mają być wybrane nowe organa ruchu.

Usłyszmy 50 piosenkarzy z 25 krajów

Sopot gotów do Festiwalu

Kilkanaście dni dzieli nas od rozpoczęcia XI Międzynarodowego Festiwalu Piosenki w Sopocie. Po wstępnych eliminacjach sekretariat Festiwalu do uściślenia ostatecznie do udziału w imprezie przeszło 50 piosenkarzy i zespołów wokalnych reprezentujących 25 krajów i 22 wytwórnie płytowe.

Interesujące przeboje powinien przynieść pierwszy „Dzień — międzynarodowy” Festiwalu. Na koncercie tym 26 artystów śpiewać będzie piosenki skomponowane przez kompozytorów pochodzących z reprezentowanych przez nich krajów a jury ocenić wartość utworu (a nie jego wykonanie). Barwy polskie reprezentować będą w tym dniu: Zdzisława Sośnicka i Adam Zwiercz.

Sztuka interpretacji oceniona zostanie podczas drugiego koncertu — „Dnia polskiego”, kiedy to każdy piosenkarz śpiewać będzie jedną, wybraną z 90 proponowanych, piosenkę polskiego kompozytora.

Atrakcyjne przeboje może przynieść również trzeci „Płyty” dzień Festiwalu. W tym dniu śpiewać będą piosenkarze i zespoły wokalne zgłoszone przez 22 wytwórnie płytowe, a wśród nich „Novi Singers” reprezentujący Polskie Nagrania. Jury ocenić będzie wartość i atrakcyjność zestawów utworów zgłoszonych przez poszczególne wytwórnie.

I wreszcie zamykający Festiwal koncert laureatów. W jego pierwszej części usłyszymy naj lepsze w ocenie jury utwory i najlepszych piosenkarzy. W drugiej części koncertu — poza konkursem — śpiewać będzie m. in. Jurij Gulajew — jeden z najpopularniejszych w tej chwili piosenkarzy w Związku Radzieckim oraz piosenkarka amerykańska Nancy Wilson, Irena Santor i „Czerwone Gitary”.

Opiekę artystyczną nad festi-

Ani chwili wytchnienia

Załoga „Apollo” bada tajemnicze błyski

W piątek o godz. 2.34 czasu warszawskiego „Apollo 15” znajdował się w odległości 282.900 km od Ziemi i 117.800 km od Księżyca. Statek zbliżał się do Ziemi z szybkością 3.796 km na godzinę. O godz. 3.04 załoga udała się na 9-godzinny odpoczynek.

Około godz. 15 załoga „Apollo 15” przeprowadziła serię eksperymentów, których celem było zbadanie przyczyn powstawania w przestrzeni kosmicznej tajemniczych błysków, które wyczuwa się nawet przez zamknięte powieki. Kosmonauci opisywali ich rozmiar, kształt i częstotliwość.

Specjaliści z Houston twierdzą, że zjawisko to wywołują ciężkie, naelektryzowane cząsteczki promieni wysyłanych przez Słońce. Około godz. 19.34 astronauta fotografowali zjawisko podwójnego zaćmienia — Księżyca i Słońca.

Naukowcy spodziewali się, iż zaćmienie to obserwować będzie można także za pośrednictwem kamery telewizyjnej pozostawionej na Księżycu przez załogę „Apollo”. Kamera jednak wkrótce po opuszczeniu Księżyca przez astronautów przestała działać.

Sprzęt pozostawiony na Księżycu przez wyprawę „Apollo 15” jest wart ok. 82 mln dolarów. W tym dolna część pojazdu księżycowego — 50 mln, samochód elektryczny — 8 mln, komplet aparatury nau-

Pompidou w Pekinie przed Nixonem?

Przewodniczącą delegacji parlamentarzystów francuskich, która przez trzy tygodnie przebywała w Chinach, b. minister oświaty Alain Peyrefitte złożył sprawozdanie z tej wizyty prezydentowi republiki G. Pompidou.

Rozmowa byłego ministra z prezydentem republiki trwała półtorej godziny. Pewne koła polityczne i niektórzy obserwatorzy przypuszczają, że za pośrednictwem Peyrefitte’a przywódcy chińscy zaprosili prezydenta Pompidou do złożenia wizyty w Pekinie. Nie wykluczają oni, że wizyta taka mogłaby nastąpić nawet przed zapowiedzianą podróżą do Chin prezydenta USA Nixona. Wizyta prezydenta G. Pompidou byłaby rzeczą normalną, zważywszy, że Francja była pierwszym krajem zachodnim, który nawiązał z rządem Chińskiej Republiki Ludowej pełne stosunki dyplomatyczne na szczelne ambasadach. (PAP)

U Thant odwołuje swe podróże

Rzecznik ONZ oświadczył w piątek, że sekretarz generalny U Thant odwołał wszystkie planowane podróże, w tym do Afryki i do Europy. Uczył to za poradą lekarzy. Decyzja U Thanta będzie miała prawdopodobnie ten skutek, że nie opuści on Nowego Jorku aż do końca sesji Zgromadzenia Ogólnego NZ, która rozpoczyna się 21 września i potrwa mniej więcej do Bożego Narodzenia. (PAP)

Powódź w Teksasie

Pożeczna ulewa jaka przeszła nad miastem Corpus Christi w stanie Teksas, spowodowała powódź w kilku dzielnicach. Ofiar w ludziach nie było, ale straty materialne są znaczne. Na zdjęciu: mieszkaniec miasta próbuje się skontaktować z rodziną, stojąc w budce telefonicznej po pas w wodzie.

Fot. CAF — telefoto

Zakup tuczarni trzody chlewnej

W piątek w Budapeszcie handlowcy polscy podpisali z Węgrami kontrakt na dostawę do Polski najbardziej nowoczesnej, odpowiadającej standardom światowym tuczarni trzody chlewnej. Tuczarnia ta posiada wydajność 15 tys. sztuk tuczników rocznie. To duży obiekt składający się z kilku budynków, których montaż nastąpi w Polsce, a także ze specjalnych linii technologicznych i szeregu innych urządzeń.

Zakup pierwszego takiego obiektu jest początkiem szeroko zakrojonej gospodarki handlowej, w wyniku której nasze rolnictwo otrzyma znakomite, w pełni nowoczesne urządzenia do hodowli trzody chlewnej. W najbliższych latach przewidyje się zakupienie na Węgrzech kilkunastu nowych kompletnych obiektów tego rodzaju. (PAP)

ganizacja Zdrowia. Jednocześnie w tym samym okresie zanotowano prawie 15.000 zgonów na cholere. Wśród uchodźców pakistańskich zanotowano 40 tys. wypadków choroby z czego 5 tys. osób zmarło.

List Prymasa Boliwii

Ogłoszony kilka dni temu list pasterski Prymasa Boliwii — kardynała Clemente Maurera, w którym wzywa biskupów, księży i zakonników, żeby oddali wszystkie posiadłości, majątki i bogactwa kościoła na akcje poprawy warunków bytu ubogich warstw społeczeństwa, spotkał się z przychylną reakcją miejscowego duchowieństwa.

Ropa u wybrzeży Hiszpanii

Nowe złoża ropy naftowej, których zasoby nie są jeszcze znane, zostały odkryte w zatoce San Carlos przy ujściu Ebro, 48 km od wybrzeża Aragonii. Złoża zalegają na głębokości 2.800 metrów, a eksperci twierdzą optymistycznie, że mogą one być w przyszłości ważnym źródłem zaopatrzenia w ropę naftową Europy.

100 000 chorych na cholere

Od ostatniej niedzieli zanotowano 2.500 nowych przypadków zachorowania na cholere. W ten sposób od początku roku liczba zarejestrowanych przypadków tej choroby wzrosła do prawie 100 tys. — ogłosiła w Genewie Światowa Or-

POGODA

Zachmurzenie niewielkie i umiarkowane, lokalnie burze. Temperatura maksymalna od 23 st. na północnym zachodzie do 27 st. w centrum i 29 st. na południu. Wiatry słabe o kierunkach zmiennych.

Artyleryjski atak Pakistanu

W piątek rano doszło do starcia na granicy indyjsko-pakistańskiej. Zgodnie z doniesieniami indyjskiej agencji prasowej oddziały artyleryjskie otworzyły ogień artyleryjski przeciwko pozycjom indyjskim w północno-wschodniej prowincji Indii Meghalaya. W rejonie tym notowane są od kilku dni zbrojne starcia między oddziałami sił zbrojnych obu krajów.

Do końca bieżącego roku kalendariuszowy Indie wydadzą na utrzymanie uchodźców wschodniopakijskich równowartość 347 mln dolarów, co odpowiada 1/10 nakładów rządu indyjskiego na rozwój gospodarczy.

Indyjskie Ministerstwo Finansów powiadomiło w czwartek Parlament, że równowartość 80 mln dolarów przeznaczonych w maju na pomoc dla uchodźców w ciągu bieżącego roku budżetowego została już wyczerpana, ponieważ liczba uchodźców przewyższyła najgorsze obawy, wzrastając z 3 mln w końcu maja do ponad 7 mln obecnie. Ministerstwo poprosiło Parlament o zgodę na przeznaczenie na ten cel dodatkowo 267 mln dolarów. Ponieważ rząd nie zamierza wprowadzać nowych podatków, koszty utrzymania uchodźców powiększą deficyt budżetowy Indii.

Minister Pracy i ds. Uchodźców R. K. Khadilkar oświadczył, że za granicą obiecała dotychczas pomoc dla uchodźców wschodniopakijskich w wysokości 132 mln dolarów, ale nadeszło na razie tylko 11,3 mln dolarów w naturze i w gotówce. (PAP)

Sadyzm za pieniądze

Koszmar pacyfikacji w Wietnamie

„Jeśli zabijasz dla przyjemności — jesteś sadyzą. Jeśli zabijasz za pieniądze — jesteś najemnikiem, ale jeśli zabijasz z obu tych powodów — jesteś rangerem” (żołnierzem oddziału desantowego). Taki afisz wisiał przy wejściu do jednej z baz wojskowych plechoty morskiej USA w Wietnamie Południowym. W sposób zwięzły wyraża on ideologię krwawego rozboju, jakiego dopuszczają się żołnierze USA przeciwko pokornej ludności wietnamskiej.

Nowym materiałem demaskującym przestępstwa żołnierzy USA w Południowym Wietnamie jest artykuł byłego sierżanta Johna Gerndona opublikowany w piątek na łamach „Humanite”. Wymienionego sierżanta wysłano do Wietnamu Południowego w październiku 1966 r. Brał on udział w tzw. akcjach pacyfikacyjnych, podczas których wsie południowowietnamskie niszczone są

Wietnam walczy

W Wietnamie Południowym doszło w czwartek do trzech starć między ugrupowaniami patriotycznych sił wyzwoleniczych, a oddziałami reżimu sajskiego. 50 km na północ od Sajgonu przez godzinę toczyła się zacięta potyczka między partyzantami a patrolami reżimowym ugrupowania marionetkowego. Na centralnym płaskowyżu w prowincji Pleiku, bojownicy przeprowadzili natarcie na jednostkę reżimową.

W najbliższym czasie Stany Zjednoczone prześlą marionetkowej armii sajskiej dodatkowo 250 śmigłowców, oraz nie ujawnioną liczbę myśliwców nadzwyczajnych „Freedom”. Te dodatkowe dostawy będą najprawdopodobniej realizowane w miarę wycofywania amerykańskich wojsk z Wietnamu. (PAP)

Król piwoszów

Walijczyk George Mitchison pobili światowy rekord picia piwa, na leżący zresztą przedtem do niego. W ciągu 59 minut wypił 32,5 litra piwa. A mimo to, w Walii nie zabrakło piwa... (PAP)

HUMOR I SATYRA

Bez słów.

Energiczniej działać na rzecz porządku i bezpieczeństwa

Spółeczna tama przeciw bezprawiu!

Dziennikarz PAP red. Maurycy Kamieniecki pisze: trwa śledztwo w sprawie zbiorowego gwałtu dokonanego w ub. tygodniu przez 5 zwyrodniałców w Wesołej pow. Miechów. Sprawcy — jak informowaliśmy — zostali aresztowani. Kilka tygodni temu zgwałcono 12-letnią dziewczynkę w Borku Fałęckim w Krakowie. Z Krakowa donoszą o kolejnym przypadku takiego czynu, którego dopuściło się kilku młodych ludzi i którego ofiarą była 18-letnia uczennica.

Zjawiska, o których mówimy, występują na przestrzeni lat z różnym nasileniem. Tak np. w ubr. z 488 zabójstw — 20 miało miejsce na tle seksualnym, 33 — na podłożu chuligańskim, a 56 — na tle rabunkowym. Z 567 przypadków spowodowania kalectwa lub ciężkiego uszkodzenia ciała — 225 nastąpiło w wyniku przestępstw o charakterze chuligańskim. Również inne dane wykazują potrzebę aktywnej walki ze zjawiskiem chuligaństwa. Połowa wszystkich bójek, kończących się często dotkliwym pobiciem ofiary — nosiła w ubr. charakter chuligański. Oprócz wyżej wspomnianych przypadków spowodowania kalectwa, chuligani byli winni innych ciężkich uszkodzeń ciała u ponad 4 tys. osób.

Choć wszystkie te przestępstwa są groźne i niebezpieczne społecznie — szczególnie odrażające są przypadki gwałtu, zwłaszcza na osobach nieletnich. Z 1924 faktów zgwałcenia zarejestrowanych w ubr. — w 1988 przypadkach ofiarami padły nieletnie.

Statystyki milicyjno-prokuratorskie mówią o nasileniu w br.

fali przestępstw. W I półroczu br. liczba podjętych przez prokuraturę powiatowe postępowań przygotowawczych w sprawach karnych zwiększyła się (w porównaniu z I półroczem ubr.): jeśli chodzi o przestępstwa, których wynikiem było uszkodzenie ciała — o 8,3 proc.; bójki i pobicia — o 18,1 proc.; zgwałcenia — o 26,3 proc.

Stanowcze i ostre przeciwdziałanie wszystkim tego rodzaju przejawom naruszania ładu i bezpieczeństwa obywateli, bardziej zdecydowana walka z chuligaństwem i bandytyzmem, a także ze sprzyjającym im podłożem, jakim jest pijanństwo i życie na cudzy koszt — stały się dziś społeczną koniecznością.

Wprowadzone nie tak dawno w życie nowe kodeksy karne, które w szerokim zakresie kładą nacisk na oddziaływanie wychowawcze w przypadkach drobniejszych — przewidują równocześnie surowe kary za przestępstwa po ważniejsze. Za czyny o charakterze chuligańskim skazano w ubr. prawie 13 tys. osób. Sady — zgodnie z duchem i literą kodeksów — poczynają na ogół chuligański charakter czynu za okoliczność bardzo obciążającą. Zdarzają się jednak niekiedy fakty wymierzania kar zbyt łagodnych. Stąd też Minister Sprawiedliwości musiał interweniować w trybie rewizji nadzwyczajnej w 39 przypadkach, kiedy kara była niewspółmiernie łagodna.

Szereg rewizji nadzwyczajnych wnosi również Prokurator Generalny PRL. Tak np. w czerwcu br. Prokurator Generalny wystąpił w tym trybie do Sądu Najwyższego w sprawie Kazimierza Chmielewskiego, Jana Pedzimeża i Józefa Pedzimeża, którzy po pijanemu, bez żadnego powodu, dotkliwie pobili człowieka na ulicy w Myślenicach. Usiłował też pobić interwjującego funkcjonariusza MO. Zostali oni skazani na kary od 8 miesięcy do 2,5 roku pozbawienia wolności — z warunkowym zawieszeniem wykonania kary. Prokurator generalny domaga się odpowiednio surowszych kar — i bez warunkowego zawieszenia.

Prawidłowe, uwzględniające społeczne niebezpieczeństwo czynu, wyroki na winnych są — obok dalszej poprawy wykrywalności przestępstw przez organa ścigania — podstawowymi czynni-

kami skutecznej walki z przestępczością, umocnienia porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli.

Doniosłe znaczenie ma również podjęcie — w skali ogólnokrajowej — bardziej skoordynowanych kroków w zapobieganiu demoralizacji i przestępczości wśród nieletnich.

Walka organów władzy przeciwko przestępczości przyniesie rezultaty, jeśli spotka się z energicznym poparciem wszystkich obywateli. Przykłady takiego poparcia, które w niejednym przypadku doprowadziły do wykrycia i ujęcia sprawcy przestępstwa, nie należą do rzadkości. Jednakże wypadek z 30 lipca w Szczecinie, gdzie w biały dzień, na oczach ludzi stojących na przystanku, pijany rzucił się i za mordował inspektora technicznego MPK — skłania do refleksji. (PAP)

Dzieci palestyńskie w stolicy NRD

W czwartek przybyła do NRD 29-osobowa grupa dzieci uchodźców palestyńskich. Przyjechali one na zaproszenie pisma „Wochenpost”. Dzieci w wieku od 9 do 14 lat umieszczono w internacie szkolnym, nad którą patronat sprawuje Związek Dziennikarzy NRD. Goście „Wochenpost” bawią w NRD już po raz trzeci. Są to dzieci Arabów palestyńskich przebywających w obozach dla uchodźców w Jordani. (PAP)

Dalsze wojska do Irlandii

W Londynie na Downing Street, w siedzibie władz brytyjskich, rzecznik podał w czwartek, iż w najbliższych dniach zostaną skierowane do Irlandii Północnej dwie dalsze jednostki wojskowe. Jeżeli w najbliższym tygodniu dojdzie w północnoirlandzkim mieście Londonderry do poważnych zamieszek. W okresie tym protestanci zamierzają zorganizować marsz ulicami miasta, mimo zakazu organizowania podobnych demonstracji, które pogłębiają napięcie między większością protestancką a mniejszością katolicką Irlandii Północnej. Dwa lata temu doprowadziło to do poważnego kryzysu w tej części wyspy, który został zastrzygnięty i do tej pory nie rozwiązany, poprzez obecność wojsk brytyjskich. (PAP)

Pod powszechną dyskusję

Projekt nowego prawa lokalowego

Dobiegły prace redakcyjne nad projektem nowego prawa lokalowego. Został on przekazany do powszechnej dyskusji. Nowe prawo lokalowe zastąpić ma przepisy ustawy obowiązującej od 1959 roku, a zniewolzonej w 3 lata później. Wiele postanowień w dużej mierze zdezaktualizowało się i nie odpowiada już obecnym potrzebom gospodarki mieszkaniowej w miastach.

W przepisach projektowanej ustawy wyraża się konsekwentne dążenie do tego, aby jeden lokal mieszkalny był zajmowany tylko przez jednego najemcę (tzn. osobę posiadającą przy dział wraz z rodziną). W projektowanych przepisach znalazła równocześnie potwierdzenie inna zasada, że wspólnie mieszkający małżonkowie są najemcami tego lokalu, niezależnie od tego, czy oboje, czy tylko jedno z nich zostało wymienione w decyzji o przydziale.

Projekt prawa lokalowego — zgodnie z postulatami wielu obywateli — wprowadza istotne

zmiany w przepisach dotyczących wyłączenia lokali spod publicznej gospodarki domami. Mogą one stać się istotnym czynnikiem dla rozwoju budownictwa indywidualnego, angażującego środki finansowe ludności. M. in. można będzie wyłączyć „spód kwatunku” części domu, który dotychczas, z uwagi na swe rozmiary (ponad 110 m kw) nie podlegał tym zasadom. Projekt ustawy stwarza po raz pierwszy realne możliwości zamieszkania właściciela (członka spółdzielni) w lokalu zajmowanym dotychczas z różnych przyczyn przez osoby nie mające do niego prawa z tytułu własności bądź członkostwa. Możliwość odzyskania mieszkania stworzono, zabezpieczając jednocześnie interesy dotychczasowego najemcy. Wnioskodawca obowiązany jest więc wpłacić za niego do spółdzielni kwotę równą obowiązującemu wkładowi członkowskiemu. Jeśli natomiast najemca odmówi przystąpienia do spółdzielni — może zostać przekwaterowany do lokalu zastępczego w tzw. starym budownic-

Z czym wraca Sisco z Izraela?

W piątek rano amerykański podsekretarz stanu do spraw bliskowschodnich, Joseph Sisco, opuścił Tel Awiw i udał się drogą powietrzną do Waszyngtonu. Rozmowy Sisco w Izraelu trwały tydzień.

Na temat przebiegu rozmów izraelski minister spraw zagranicznych, Aba Eban oświadczył, iż dotyczyły one „tymczasowego rozwiązania” konfliktu bliskowschodniego.

W piątek rzecznik Departamentu Stanu USA odpowiadał na pytania dziennikarzy w sprawie szans ponownego otwarcia Kanału Sueskiego w momencie, kiedy podsekretarz stanu Sisco znajdował się w

drodze powrotnej do Waszyngtonu z Izraela.

Wyjaśnienia rzecznika były skąpe i ogólnikowe. Oznajmił on, że wprawdzie Stany Zjednoczone pragną kontynuować swoje wysiłki na rzecz tymczasowego porozumienia między Izraelem a ZRA, lecz — jak dotychczas — istnieją nadal rozbieżności między obu stronami co do tego, na jaką odległość Izrael miałby cofnąć swe wojska z linii Kanału i kto w okresie przejściowym za jąby ewakuowane terytorium. McCloskey potwierdził doniesienia prasowe, że Izrael wciąż jeszcze domaga się „gwarancji” od Stanów Zjednoczonych, aby ewentualne tymczasowe porozumienie mogło pozostać w mocy. Skądinąd wiadomo, że takie gwarancje miałyby polegać na dalszych poważnych dostawach broni dla Izraela, m. in. przeszło 100 samolotów „Phantom”.

Rzecznik Departamentu Stanu nie zaprzeczył przypuszczenia, że po niepowodzeniu swej misji w Izraelu Sisco może jeszcze wrócić na Bliski Wschód dla przeprowadzenia rozmów z politykami egipskimi. (PAP)

We wrześniu — dodatkowo na studia

We wrześniu odbędą się dodatkowe przyjęcia na uczelnie wyższe podległe Ministerstwu Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, na te kierunki, na których nie zostały wypełnione limity przyjęć w lipcu. Będą one dysponować liczbą 3370 wolnych miejsc na pierwsze lata studiów. Dodatkowe egzaminy wstępne przeprowadzą prawie wszystkie uniwersytety na wydziałach matematyki i fizyki, a niektóre również na wydziałach chemii. Ponadto będzie można składać egzaminy wstępne na wydziałach farmacji Akademii Medycznych w Gdańsku, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu.

O przyjęcie na studia wyższe w terminach wrześniowych ubiegali się będą mogli wszyscy ci kandydaci, którzy zdali egzamin pomyślnie w lipcu, ale z braku miejsc nie zostali wpisani na listę studentów, jak też ci, którym się egzaminy lipcowe nie powiodły.

Termin składania dokumentów przez kandydatów upływa z dniem 31 sierpnia br. PAP

Szalejący tajfun

Szalejący nad Japonią tajfun „Oliver” przenosił się w piątek nad wschodnie wybrzeże Korei Południowej powodując powodzi, obsunięcia ziemi i inne szkody. PAP

twie. Odzyskujący mieszkanie i w tym przypadku wpłaca określoną kwotę na fundusz mieszkaniowy rady narodowej.

Nowa ustawa i towarzyszące jej przepisy wykonawcze usuwają wiele nieżyjących przepisów, wprowadzając ułatwienia, które nie pozostaną bez wpływu na całokształt aktualnej polityki mieszkaniowej. Dotyczy to np. ułatwień w zamianie mieszkań, zasad ustalania norm zaludnienia mieszkań, trybu postępowania w toku przekwaterowania itp. — ujętych w formie rozporządzeń Ministra Gospodarki Komunalnej. Projektuje się np. jednolitą normę zaludnienia wynoszącą od 7 do 10 m kw. powierzchni mieszkalnej na osobę. Określono projekt wysokości opłat za dodatkową powierzchnię mieszkalną uzyskaną w trakcie wymiany mieszkania.

Lektura projektu ustawy nasuwa jednak i wątpliwości. Położono np. duży nacisk na obowiązki najemcy, nie znajdującego odpowiedniego równoważnika w obowiązkach wynajmu-

jącego. Jaskrawym tego przykładem jest możliwość rozwiązania umowy najmu bez wypowiedzenia, z żądaniem opróżnienia lokalu, jeśli najemca zalega z opłatą czynszu za... 2 miesiące. Tymczasem lokator nie ma w żadnym przypadku równie silnego oręża w walce z administracją, która zaniedbuje swoje obowiązki.

Przydział lokali handlowych i usługowych w domach spółdzielni budownictwa mieszkaniowego ma się odbywać — w myśl projektu ustawy — w uzgodnieniu z Wydziałem Przemysłu i Handlu RN. Z tym także trudno się zgodzić. Zasięganie opinii — przynajmniej — mieszkańców mogłoby zapobiec późniejszym trudnościom. Mieszkańcom osiedli nie może być bowiem obojętne, czy będą mieli do dyspozycji sklep spożywczy czy kwiaciarnię.

Świadomie powiązaliśmy niektóre postanowienia projektu ustawy z życiem, aby wskazać na lukę w projekcie nowego prawa lokalowego. Rozpoczynając się dyskusja dostarczy ich na pewno więcej... (PAP)

„Cztery kółka” na Księżycu

Naukowcy amerykańscy, planując drugą serię lotów APOLLO doszli do wniosku, że tylko wyposażenie lunonautów w środki transportu powierzchniowego umożliwi im skuteczne wykorzystanie pobytu na Księżycu. W ten sposób powstał prototyp samochodu księżycowego. Wypróbowano najrozsądniejszą wersję. Ostatecznie jednak postanowiono nie ustawić go na kołach.

ROVER — amerykański pojazd księżycowy — to samochód elektryczny. Jego długość wynosi 3,1 m, szerokość — 1,8 m, wysokość — 1,1 m. Unosi on ładunek 486 kg. Łączna masa wynosi prawie 700 kg (masa ŁU NOCHODA — około 750 kg).

Lunonauta łącznie ze skafandrem i swym układem życiowym, który dźwiga na plecach, ma masę mniej więcej 180 kg. Masa sprzętu łącznościowego jest równa 45 g, masa aparatury i narzędzi, którymi posługują się lunonauty — 54 kg.

Amerykański samochód nie ma nadwozia. Lunonauta zasiada z przodu. Przed nim na odpowiednich pretach znajdują się anteny radiowe: kierunkowa oraz dookólna. Na innych pretach umieszczono kamery telewizyjne barwną oraz aparat filmowy.

Przed komendantem wyprawy znajduje się tablica sterownicza. Między tablicą a człowiekiem widnieją drążki sterownicze. Spleśniały role kierowcy. Na drążku umieszczono przełącznik od którego położenia zależy kierunek jazdy: do przodu lub ku tyłowi. Pchnięcie drążka do przodu powoduje przyspieszenie jazdy, cofnięcie — hamuje.

Ze względów bezpieczeństwa wyposażono ROVER w 2 niezależne układy sterownicze. Jeden z nich związany jest z parą kół przednich, drugi — z parą kół tylnych. Zrobiono to słusznie.

W pierwszym i drugim dniu wypraw na powierzchnię Księżyca lunonauty nie mogli uruchomić przedniego układu sterowniczego i posługiwali się tylnym.

Kiedy chce się skręcić np. w prawo, przechyla się drążek sterowniczy w tę stronę. Powoduje to zwiększenie szybkości koła prawego. W praktyce sprawa przedstawia się więc bardzo prosto.

ROVER wyposażony został w 4 koła. Każde napędzane jest niezależnym silnikiem elektrycznym o mocy 0,25 KM. Do napędu służą 2 baterie akumulatorów srebrowo-cynkowych. W przypadku awarii jednej z baterii, do napędu z powodzeniem można wykorzystać pozostałą. Baterie mogą działać w dość szerokim zakresie temperatur: od +4 do +52°C. Natomiast silniki mogą się ogrzać nawet do 200°C.

ROVER przechodzi nierówności terenu do 25 cm i przekracza szczeliny o szerokości ponad 0,5 m. Z pełnym ładunkiem zdolny jest do zjeżdżania po stoku i podjazdów pod górę przy kącie nachylenia do 25° — i nie może się on wywrócić nawet wtedy, gdy pochylenie zbocza dochodzi do 45°.

Samochód księżycowy ma 5 układów: napędowy, do utrzymania załogi, nawigacyjny, za silania oraz regulacji temperatury. Na szczególną uwagę zasługuje układ nawigacyjny, który umożliwia dokładne zachowanie kursu i niezgubienie się w terenie nawet po utracie widoczności lądowania macie rzystego IM. Układ wyposażony jest w urządzenie giroskopowe i wykorzystuje informacje dostarczane przez mierniki przebytej drogi zmontowane przy kołach pojazdu.

W czasie wyprawy APOLLO 15 ROVER zdał egzamin sprawności i użyteczności. Okazało się, że poruszać się on może sprawnie w nierównym, nieznany przedtem terenie. Dzięki samochodowi księżycowemu zabrano około 100 kg próbek. Zbadano też teren o powierzchni ok. 70 km².

Oprac. W.

Samochód księżycowy ma 5 układów: napędowy, do utrzymania załogi, nawigacyjny, za silania oraz regulacji temperatury. Na szczególną uwagę zasługuje układ nawigacyjny, który umożliwia dokładne zachowanie kursu i niezgubienie się w terenie nawet po utracie widoczności lądowania macie rzystego IM. Układ wyposażony jest w urządzenie giroskopowe i wykorzystuje informacje dostarczane przez mierniki przebytej drogi zmontowane przy kołach pojazdu.

W czasie wyprawy APOLLO 15 ROVER zdał egzamin sprawności i użyteczności. Okazało się, że poruszać się on może sprawnie w nierównym, nieznany przedtem terenie. Dzięki samochodowi księżycowemu zabrano około 100 kg próbek. Zbadano też teren o powierzchni ok. 70 km².

Oprac. W.

Samochód księżycowy ma 5 układów: napędowy, do utrzymania załogi, nawigacyjny, za silania oraz regulacji temperatury. Na szczególną uwagę zasługuje układ nawigacyjny, który umożliwia dokładne zachowanie kursu i niezgubienie się w terenie nawet po utracie widoczności lądowania macie rzystego IM. Układ wyposażony jest w urządzenie giroskopowe i wykorzystuje informacje dostarczane przez mierniki przebytej drogi zmontowane przy kołach pojazdu.

W czasie wyprawy APOLLO 15 ROVER zdał egzamin sprawności i użyteczności. Okazało się, że poruszać się on może sprawnie w nierównym, nieznany przedtem terenie. Dzięki samochodowi księżycowemu zabrano około 100 kg próbek. Zbadano też teren o powierzchni ok. 70 km².

Oprac. W.

Samochód księżycowy ma 5 układów: napędowy, do utrzymania załogi, nawigacyjny, za silania oraz regulacji temperatury. Na szczególną uwagę zasługuje układ nawigacyjny, który umożliwia dokładne zachowanie kursu i niezgubienie się w terenie nawet po utracie widoczności lądowania macie rzystego IM. Układ wyposażony jest w urządzenie giroskopowe i wykorzystuje informacje dostarczane przez mierniki przebytej drogi zmontowane przy kołach pojazdu.

W czasie wyprawy APOLLO 15 ROVER zdał egzamin sprawności i użyteczności. Okazało się, że poruszać się on może sprawnie w nierównym, nieznany przedtem terenie. Dzięki samochodowi księżycowemu zabrano około 100 kg próbek. Zbadano też teren o powierzchni ok. 70 km².

Oprac. W.

Samochód księżycowy ma 5 układów: napędowy, do utrzymania załogi, nawigacyjny, za silania oraz regulacji temperatury. Na szczególną uwagę zasługuje układ nawigacyjny, który umożliwia dokładne zachowanie kursu i niezgubienie się w terenie nawet po utracie widoczności lądowania macie rzystego IM. Układ wyposażony jest w urządzenie giroskopowe i wykorzystuje informacje dostarczane przez mierniki przebytej drogi zmontowane przy kołach pojazdu.

Dokładnie 142 956 wypadków przy pracy, w tym 925 śmiertelnych zano-towano od stycznia do września 1970 roku w przedsiębiorstwach uspołecznionych całego kraju. Lekarze udzieliłi poszkodowanym zwolnienia od pracy na bez mała 4 mln. dni. W skali roku liczby te uległy zapewne odpowiedniemu zwiększeniu (aktualny mały rocznik statystyczny jeszcze ich nie podaje). Jeśli przy tym przyjrzeć się minionym kilku latom, to się okaże, iż krzywa wypadków pnie się w górę.

Aspektów tego problemu jest wiele, zarówno czysto ludzkich jak i ekonomicznych. Jakkolwiek wszakże na nie spojrzeć, to zawsze wniosek będzie jeden: walka z wypadkami przy pracy musi być skuteczniejsza. Można co prawda powiedzieć, że liczba poszkodowanych wzrasta, bowiem również też zatrudnienie, przybywa stanowisk pracy. Istotnie,

ale też mamy coraz więcej zakładów, które liczą sobie już po kilka czy kilkanaście lat, gdzie załogi są przeszkolone, wprawione do pracy, a służby bhp — odpowiednio przygotowane do pełnienia swoich funkcji. Przynajmniej tak być powinno.

czy u nas lepiej?

Źródła związkowe podają, że wypadki przy pracy w zakładach Wielkopolski uległy za-

Przed IV Kongresem Techników Polskich

Pomysłowość w sprawie bhp

poszukiwana

hamowaniu, a w 1970 roku nastąpił nawet spadek wskaźnika ich częstotliwości. Jeśli bowiem w 1968 roku na 1000 zatrudnionych notowano 19,6 wypadków przy pracy, to w 1970 roku — 18,1, a więc nieco mniej niż średnia w całym kraju. Mniej, ale nadal dużo.

Ta dość wyraźna zmiana na lepsze była wynikiem realizowanego w latach 1967—1970 kompleksowego programu poprawy warunków pracy i warunków socjalnych załóg pracowniczych w Wielkopolsce, uchwalonego na Plenum KW PZPR. Program ów stawiał sprawę jasno: źle jest w wielu dziedzinach bhp, ochrony zdrowia, wypoczynku, żywienia zbiorowego itp. Dla zmiany tego stanu rzeczy trzeba bezwzględnie przeprowadzić gruntowne porządki w zakładach pracy. Każde przedsiębiorstwo miało obowiązek stworzyć własny program poprawy warunków pracy i warunków socjalnych i przystąpić do jego realizacji.

Dokonane przed paroma miesiącami jak gdyby podsumowanie czteroletniej kampanii wypełniania programowych wniosków pozwoliło stwierdzić, że zrobiono wiele, również w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Nie obyło się oczywiście bez trudności, które w jakiś sposób obniżyły przewidywane efekty. Dotyczyło to przede wszystkim tych przedsięwzięć, które wiązały się z inwestycjami lub z nabyciem urządzeń np. do mechanicznego wyładunku materiałów pylistych. Nie brakowało kłopotów z urządzeniami wentylacyjnymi (to błąd łączka w całym kraju i we wszystkich dziedzinach) czy wreszcie z dobrą odzieżą roboczą.

PRZYKŁAD DOBREJ ROBOTY

W Hucie Szkła Ujście, dzięki wprowadzeniu urządzeń do automatycznego formowania butelek i zastosowaniu palet transportowych liczba wypadków przy pracy zmalała o połowę. Bukowskie Zakłady Materiałów Budowlanych z Two-rych Sztucznych wprowadziły mechaniczny transport surowców do mieszalników, co znacznie obniżyło stopień szkodliwego dla zdrowia (duże stęże-

nie czterotlenku ołowiu) zapylenia.

Dzięki zastosowaniu nowoczesniejszych technologii i organizacji pracy znacznie ułożono ludziom, a jednocześnie zwiększono bezpieczeństwo pracy na wydziale obróbki plastycznej Zakładów H. Cegielski. W celu zabezpieczenia kowali przed bezpośrednim promieniowaniem cieplnym podczas wyjmowania i wkładania tzw. wsadu, wszystkie piece kuzienne zostały ustawione w jednej linii z młotami. Ten system umożliwił również zastosowanie transporterów rolkowych, płytowych lub wahadłowo-pneumatycznych, które ułatwiły przemieszczanie wsadu z pieca do stanowiska kuziennego.

Przypadków takich z dziedziny doskonalenia technologii można przytoczyć więcej i to z licznych zakładów Wielkopolski. Wszystkie one świadczą o znacznym postępie także w sprawach bhp. Jednakże bywa tak, że usprawnione procesy produkcyjne, nowoczesny tok wytwarzania odbywają się w złe wentylowanych halach, dusznych i przegrzanych pomieszczeniach. W kwestiach bowiem wentylacji i klimatyzacji postęp jest zbyt wolny.

POD ADRESEM INŻYNIERÓW

Nie ma nowoczesności techniki i technologii, organizacji pracy i ładów produkcyjnych bez prawidłowych, bezpiecznych warunków pracy, bez właściwych urządzeń socjalnych zaplecza. Obawiam się jednak, że nie wszyscy organizatorzy produkcji: inżynierowie, technicy, ekonomiści zdają sobie z tego sprawę. Świadczy o tym zbyt liczne przykłady rozbieżności między wspomnianą wyżej zasadą i praktyką.

Wspominam o tym, bo zbliża się VI Kongres Techników Polskich i niezawodnie sprawy bezpieczeństwa i higieny pracy, znajdują swe miejsce w dyskusji i uchwałach. Tak przynajmniej powinno być. Wydaje się też, że kongres powinien stać się jeszcze jedną okazją do sformułowania wniosków zmierzających do uaktywnienia środowisk inżynierów i techników na rzecz rozwiązywania problemów warunków pracy i warunków socjalnych.

A do zrobienia, zwłaszcza w zakładach przemysłowych Wielkopolski, jest nadal wiele. Mówi o tym dość szczegółowo nowy program wojewódzki poprawy warunków pracy na lata 1971—75. Warto mu się przyjrzeć.

Mowa tam m. in. o tym, że niezbędna jest dalsza hermetyzacja i automatyzacja procesów szkodliwych dla zdrowia, że technicy muszą dołożyć więcej skutecznych starań w dziedzinie mechanizacji prac uciążliwych, zwłaszcza w transporcie. Konieczne jest większe zaangażowanie w sprawy usprawnienia transportu wewnętrzne przez czystsze stosowanie znormalizowanych urządzeń do przenoszenia i przewożenia detali i materiałów. Otwarty zostaje problem wspomnianej wcześniej wentylacji.

Oddzielna sprawa to zaplecze socjalne w postaci urządzeń sanitarno-higienicznych, a zwłaszcza ich zgodność z normami, zasadami lokalizacji, konserwacji itp.

W każdym zakładzie jest coś do zrobienia i ponad wszelką wątpliwość znaczna część tych zadań będzie wymagała pomocy, współdziałania środowiska technicznego. Chodzi tylko o to, by współdziałanie to było dostatecznie energiczne, by stało się ono czynnikiem wyzwalającym inwencję i pomysłowość na rzecz postępu w sprawach bezpieczeństwa i higieny pracy oraz warunków socjalnych.

ZBIGNIEW MIKA

A GŁOS WIELKOPOLSKI 3

Nr 186 (8539) 7 VIII 1971

*) „W sprawie dezinformacji publicznej w dziedzinie odkryć biomedycznych” — „Służba Zdrowia” z 18 lipca br.

Rozmawiała:

BOGNA WOJCIECHOWSKA

Leczenie chorób zakaźnych wymaga bazy szpitalnej. Jest pan, doktorze, konsultantem wojewódzkim do spraw chorób zakaźnych: zna pan doskonale problemy miasta i województwa w tym zakresie, przybył tu pan

Szczesny Górski z Zakładu Radiologii AM.

— Wirusowe zapalenie wątroby, jako choroba obecnie najczęstsza, w zainteresowaniach lekarzy chorób zakaźnych dominuje. Ale nie jest jedyną...

— Od lipca br. uruchomiliśmy przy naszym Oddziale poradnię dla chorych z brucelozą (choroba Banga). Jest to choroba zawodowa, występująca u ludzi zatrudnionych przy hodowli bydła. W naszym klimacie forma ostrej brucelozy występuje rzadko, notuje się natomiast stany przewlekłe, nie zawsze uchwytne drogą zwykłych badań serologicznych. Ich rozpoznawanie wymaga badań kompleksowych, z udziałem radiologów, ortopedów, audiologów, wymaga obserwacji klinicznej. Dlatego poradnię, stanowiącą część Zespołu Wojewódzkich Przzychodni Specjalistycznych, zlokalizowano u nas. Pod względem naukowym patronat nad walką z brucelozą wśród ludzi sprawuje Akademia Medyczna.

— Najlepszym wyjściem byłoby igły i strzykawki jednorazowego użytku. Skoro ich jednak nie mamy — szukamy innych rozwiązań. Poza autoklawami przydatne do wyławiania narzędzi i strzykawek są szybkozary, pozwalające na osiągnięcie temperatury 120 stopni C, w której w krótkim czasie giną zarodniki drobnoustrojów, a także bardzo odporne na działanie temperatury wirusy. Ostatnio przedstawił mi do oceny projekt „oprzyrządowania” takiego szybkozary, pozwalający na sprawne wykorzystanie go do sterylizacji cieli zestawu igieł i strzykawek. Autorem pomysłu jest mgr

by, a tym samym zmniejsza liczbę zachorowań na tzw. żółtaczkę wszcwiepienną. Polska jest jednym z pierwszych krajów, które wprowadziły do badań kwalifikujących krwiodawców oznaczenia antygenu Au.

— Niemniej żółtaczkę wszcwiepienną nadal jest groźna. Liczba zachorowań na nią sięga u nas rocznie od kilkunastu do kilkudziesięciu tysięcy. Ich przyczyną są najczęściej niewłaściwe, konserwatywne metody wyławiania zestawów do iniekcji. Wygotowanie igieł i strzykawek nie wystarcza. Czy istnieją możliwości zapobieżenia tym zachorowaniom?

— Stwierdzenie posunięte zbyt daleko. Prof. dr med. Witold Rudawski, przewodniczący Rady Naukowej przy Ministerstwie Zdrowia i Opieki Społecznej, dyrektor Instytutu Hematologii, wyjaśnił, że „osiągnięciem grup badawczych Instytutu Hematologii i Państwowego Zakładu Higieny było wykrycie materiału genetycznego, czyli RNA (kwas rybonukleinowy, jaki zawierają wirusy — przyp. red.) w antygenie Australii (występującym w surowicy krwi chorych na żółtaczkę zakaźną — przyp. red.), co nie jest jednoznaczne z odkryciem wirusa wywołującego żółtaczkę zakaźną”. Istnieje ścisła współzależność między obecnością antygenu Au w surowicy krwi a wirusem zapalenia wątroby. Ponieważ stwierdzono, że antygen Au można wykryć niekiedy u osób klinicznie zdrowych, badanie to ma wielkie znaczenie w służbie krwi, pozwala bowiem na eliminację krwiodawców nosicieli wirusa zapalenia wątro-

przecież w 1945 r. jako komisarz rządu do walki z epidemiami. Jakże się potrzeba naszego szpitalnictwa zakaźnego?

— Ilościowo to, co mamy, wystarcza. Jakościowo — nie. Oddziały zakaźne przestały być miejscem izolacji chorych, stały się miejscem rozpoznania i leczenia choroby. A na to potrzeba dobrze wyposażonych laboratoriów. Dlatego anomalią w naszych czasach są małe szpitaliki w Pniewach, Sierakowie czy Ponieciu, które poza łózkami nie dysponują. Obecnie dąży się do tego, by tworzyć jeden oddział zakaźny dla 2 — 3 powiatów, w szpitalu o odpowiednim zapleczu. Takie oddziały są już w Turku i Kaliszu, a powstają w Koninie i Obornikach. Podobny oddział potrzebny byłby jeszcze w Ostrowie. A nasz szpital poznański... Moje zdanie jest go. Brak nam jednak pawilonu na poradnię, które mieszczą się obecnie w piwnicach. Poradnię dla ostrych zapaleń wątroby posiadamy również w miastach powiatowych — w Kaliszu, Turku, Lesznie. Potrzebne są w Gnieźnie i Piile. Poradnię tę — to forma walki z najgroźniejszą i najczęstszą u nas chorobą zakaźną — z żółtaczką i jej skutkami...

Rozmawiała:

BOGNA WOJCIECHOWSKA

Leczenie chorób zakaźnych wymaga bazy szpitalnej. Jest pan, doktorze, konsultantem wojewódzkim do spraw chorób zakaźnych: zna pan doskonale problemy miasta i województwa w tym zakresie, przybył tu pan

Szczesny Górski z Zakładu Radiologii AM.

— Wirusowe zapalenie wątroby, jako choroba obecnie najczęstsza, w zainteresowaniach lekarzy chorób zakaźnych dominuje. Ale nie jest jedyną...

— Od lipca br. uruchomiliśmy przy naszym Oddziale poradnię dla chorych z brucelozą (choroba Banga). Jest to choroba zawodowa, występująca u ludzi zatrudnionych przy hodowli bydła. W naszym klimacie forma ostrej brucelozy występuje rzadko, notuje się natomiast stany przewlekłe, nie zawsze uchwytne drogą zwykłych badań serologicznych. Ich rozpoznawanie wymaga badań kompleksowych, z udziałem radiologów, ortopedów, audiologów, wymaga obserwacji klinicznej. Dlatego poradnię, stanowiącą część Zespołu Wojewódzkich Przzychodni Specjalistycznych, zlokalizowano u nas. Pod względem naukowym patronat nad walką z brucelozą wśród ludzi sprawuje Akademia Medyczna.

— Najlepszym wyjściem byłoby igły i strzykawki jednorazowego użytku. Skoro ich jednak nie mamy — szukamy innych rozwiązań. Poza autoklawami przydatne do wyławiania narzędzi i strzykawek są szybkozary, pozwalające na osiągnięcie temperatury 120 stopni C, w której w krótkim czasie giną zarodniki drobnoustrojów, a także bardzo odporne na działanie temperatury wirusy. Ostatnio przedstawił mi do oceny projekt „oprzyrządowania” takiego szybkozary, pozwalający na sprawne wykorzystanie go do sterylizacji cieli zestawu igieł i strzykawek. Autorem pomysłu jest mgr

by, a tym samym zmniejsza liczbę zachorowań na tzw. żółtaczkę wszcwiepienną. Polska jest jednym z pierwszych krajów, które wprowadziły do badań kwalifikujących krwiodawców oznaczenia antygenu Au.

— Niemniej żółtaczkę wszcwiepienną nadal jest groźna. Liczba zachorowań na nią sięga u nas rocznie od kilkunastu do kilkudziesięciu tysięcy. Ich przyczyną są najczęściej niewłaściwe, konserwatywne metody wyławiania zestawów do iniekcji. Wygotowanie igieł i strzykawek nie wystarcza. Czy istnieją możliwości zapobieżenia tym zachorowaniom?

— Stwierdzenie posunięte zbyt daleko. Prof. dr med. Witold Rudawski, przewodniczący Rady Naukowej przy Ministerstwie Zdrowia i Opieki Społecznej, dyrektor Instytutu Hematologii, wyjaśnił, że „osiągnięciem grup badawczych Instytutu Hematologii i Państwowego Zakładu Higieny było wykrycie materiału genetycznego, czyli RNA (kwas rybonukleinowy, jaki zawierają wirusy — przyp. red.) w antygenie Australii (występującym w surowicy krwi chorych na żółtaczkę zakaźną — przyp. red.), co nie jest jednoznaczne z odkryciem wirusa wywołującego żółtaczkę zakaźną”. Istnieje ścisła współzależność między obecnością antygenu Au w surowicy krwi a wirusem zapalenia wątroby. Ponieważ stwierdzono, że antygen Au można wykryć niekiedy u osób klinicznie zdrowych, badanie to ma wielkie znaczenie w służbie krwi, pozwala bowiem na eliminację krwiodawców nosicieli wirusa zapalenia wątro-

Pomysłowość w sprawie bhp poszukiwana

ale też mamy coraz więcej zakładów, które liczą sobie już po kilka czy kilkanaście lat, gdzie załogi są przeszkolone, wprawione do pracy, a służby bhp — odpowiednio przygotowane do pełnienia swoich funkcji. Przynajmniej tak być powinno.

czy u nas lepiej?

Źródła związkowe podają, że wypadki przy pracy w zakładach Wielkopolski uległy za-

Przed IV Kongresem Techników Polskich

Pomysłowość w sprawie bhp

poszukiwana

hamowaniu, a w 1970 roku nastąpił nawet spadek wskaźnika ich częstotliwości. Jeśli bowiem w 1968 roku na 1000 zatrudnionych notowano 19,6 wypadków przy pracy, to w 1970 roku — 18,1, a więc nieco mniej niż średnia w całym kraju. Mniej, ale nadal dużo.

Ta dość wyraźna zmiana na lepsze była wynikiem realizowanego w latach 1967—1970 kompleksowego programu poprawy warunków pracy i warunków socjalnych załóg pracowniczych w Wielkopolsce, uchwalonego na Plenum KW PZPR. Program ów stawiał sprawę jasno: źle jest w wielu dziedzinach bhp, ochrony zdrowia, wypoczynku, żywienia zbiorowego itp. Dla zmiany tego stanu rzeczy trzeba bezwzględnie przeprowadzić gruntowne porządki w zakładach pracy. Każde przedsiębiorstwo miało obowiązek stworzyć własny program poprawy warunków pracy i warunków socjalnych i przystąpić do jego realizacji.

Dokonane przed paroma miesiącami jak gdyby podsumowanie czteroletniej kampanii wypełniania programowych wniosków pozwoliło stwierdzić, że zrobiono wiele, również w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Nie obyło się oczywiście bez trudności, które w jakiś sposób obniżyły przewidywane efekty. Dotyczyło to przede wszystkim tych przedsięwzięć, które wiązały się z inwestycjami lub z nabyciem urządzeń np. do mechanicznego wyładunku materiałów pylistych. Nie brakowało kłopotów z urządzeniami wentylacyjnymi (to błąd łączka w całym kraju i we wszystkich dziedzinach) czy wreszcie z dobrą odzieżą roboczą.

PRZYKŁAD DOBREJ ROBOTY

W Hucie Szkła Ujście, dzięki wprowadzeniu urządzeń do automatycznego formowania butelek i zastosowaniu palet transportowych liczba wypadków przy pracy zmalała o połowę. Bukowskie Zakłady Materiałów Budowlanych z Two-rych Sztucznych wprowadziły mechaniczny transport surowców do mieszalników, co znacznie obniżyło stopień szkodliwego dla zdrowia (duże stęże-

nie czterotlenku ołowiu) zapylenia.

Dzięki zastosowaniu nowoczesniejszych technologii i organizacji pracy znacznie ułożono ludziom, a jednocześnie zwiększono bezpieczeństwo pracy na wydziale obróbki plastycznej Zakładów H. Cegielski. W celu zabezpieczenia kowali przed bezpośrednim promieniowaniem cieplnym podczas wyjmowania i wkładania tzw. wsadu, wszystkie piece kuzienne zostały ustawione w jednej linii z młotami. Ten system umożliwił również zastosowanie transporterów rolkowych, płytowych lub wahadłowo-pneumatycznych, które ułatwiły przemieszczanie wsadu z pieca do stanowiska kuziennego.

Przypadków takich z dziedziny doskonalenia technologii można przytoczyć więcej i to z licznych zakładów Wielkopolski. Wszystkie one świadczą o znacznym postępie także w sprawach bhp. Jednakże bywa tak, że usprawnione procesy produkcyjne, nowoczesny tok wytwarzania odbywają się w złe wentylowanych halach, dusznych i przegrzanych pomieszczeniach. W kwestiach bowiem wentylacji i klimatyzacji postęp jest zbyt wolny.

POD ADRESEM INŻYNIERÓW

Nie ma nowoczesności techniki i technologii, organizacji pracy i ładów produkcyjnych bez prawidłowych, bezpiecznych warunków pracy, bez właściwych urządzeń socjalnych zaplecza. Obawiam się jednak, że nie wszyscy organizatorzy produkcji: inżynierowie, technicy, ekonomiści zdają sobie z tego sprawę. Świadczy o tym zbyt liczne przykłady rozbieżności między wspomnianą wyżej zasadą i praktyką.

Wspominam o tym, bo zbliża się VI Kongres Techników Polskich i niezawodnie sprawy bezpieczeństwa i higieny pracy, znajdują swe miejsce w dyskusji i uchwałach. Tak przynajmniej powinno być. Wydaje się też, że kongres powinien stać się jeszcze jedną okazją do sformułowania wniosków zmierzających do uaktywnienia środowisk inżynierów i techników na rzecz rozwiązywania problemów warunków pracy i warunków socjalnych.

A do zrobienia, zwłaszcza w zakładach przemysłowych Wielkopolski, jest nadal wiele. Mówi o tym dość szczegółowo nowy program wojewódzki poprawy warunków pracy na lata 1971—75. Warto mu się przyjrzeć.

Mowa tam m. in. o tym, że niezbędna jest dalsza hermetyzacja i automatyzacja procesów szkodliwych dla zdrowia, że technicy muszą dołożyć więcej skutecznych starań w dziedzinie mechanizacji prac uciążliwych, zwłaszcza w transporcie. Konieczne jest większe zaangażowanie w sprawy usprawnienia transportu wewnętrzne przez czystsze stosowanie znormalizowanych urządzeń do przenoszenia i przewożenia detali i materiałów. Otwarty zostaje problem wspomnianej wcześniej wentylacji.

Oddzielna sprawa to zaplecze socjalne w postaci urządzeń sanitarno-higienicznych, a zwłaszcza ich zgodność z normami, zasadami lokalizacji, konserwacji itp.

W każdym zakładzie jest coś do zrobienia i ponad wszelką wątpliwość znaczna część tych zadań będzie wymagała pomocy, współdziałania środowiska technicznego. Chodzi tylko o to, by współdziałanie to było dostatecznie energiczne, by stało się ono czynnikiem wyzwalającym inwencję i pomysłowość na rzecz postępu w sprawach bezpieczeństwa i higieny pracy oraz warunków socjalnych.

ZBIGNIEW MIKA

A GŁOS WIELKOPOLSKI 3

Nr 186 (8539) 7 VIII 1971

*) „W sprawie dezinformacji publicznej w dziedzinie odkryć biomedycznych” — „Służba Zdrowia” z 18 lipca br.

Rozmawiała:

BOGNA WOJCIECHOWSKA

Leczenie chorób zakaźnych wymaga bazy szpitalnej. Jest pan, doktorze, konsultantem wojewódzkim do spraw chorób zakaźnych: zna pan doskonale problemy miasta i województwa w tym zakresie, przybył tu pan

Szczesny Górski z Zakładu Radiologii AM.

— Wirusowe zapalenie wątroby, jako choroba obecnie najczęstsza, w zainteresowaniach lekarzy chorób zakaźnych dominuje. Ale nie jest jedyną...

— Od lipca br. uruchomiliśmy przy naszym Oddziale poradnię dla chorych z brucelozą (choroba Banga). Jest to choroba zawodowa, występująca u ludzi zatrudnionych przy hodowli bydła. W naszym klimacie forma ostrej brucelozy występuje rzadko, notuje się natomiast stany przewlekłe, nie zawsze uchwytne drogą zwykłych badań serologicznych. Ich rozpoznawanie wymaga badań kompleksowych, z udziałem radiologów, ortopedów, audiologów, wymaga obserwacji klinicznej. Dlatego poradnię, stanowiącą część Zespołu Wojewódzkich Przzychodni Specjalistycznych, zlokalizowano u nas. Pod względem naukowym patronat nad walką z brucelozą wśród ludzi sprawuje Akademia Medyczna.

— Najlepszym wyjściem byłoby igły i strzykawki jednorazowego użytku. Skoro ich jednak nie mamy — szukamy innych rozwiązań. Poza autoklawami przydatne do wyławiania narzędzi i strzykawek są szybkozary, pozwalające na osiągnięcie temperatury 120 stopni C, w której w krótkim czasie giną zarodniki drobnoustrojów, a także bardzo odporne na działanie temperatury wirusy. Ostatnio przedstawił mi do oceny projekt „oprzyrządowania” takiego szybkozary, pozwalający na sprawne wykorzystanie go do sterylizacji cieli zestawu igieł i strzykawek. Autorem pomysłu jest mgr

by, a tym samym zmniejsza liczbę zachorowań na tzw. żółtaczkę wszcwiepienną. Polska jest jednym z pierwszych krajów, które wprowadziły do badań kwalifikujących krwiodawców oznaczenia antygenu Au.

— Niemniej żółtaczkę wszcwiepienną nadal jest groźna. Liczba zachorowań na nią sięga u nas rocznie od kilkunastu do kilkudziesięciu tysięcy. Ich przyczyną są najczęściej niewłaściwe, konserwatywne metody wyławiania zestawów do iniekcji. Wygotowanie igieł i strzykawek nie wystarcza. Czy istnieją możliwości zapobieżenia tym zachorowaniom?

— Stwierdzenie posunięte zbyt daleko. Prof. dr med. Witold Rudawski, przewodniczący Rady Naukowej przy Ministerstwie Zdrowia i Opieki Społecznej, dyrektor Instytutu Hematologii, wyjaśnił, że „osiągnięciem grup badawczych Instytutu Hematologii i Państwowego Zakładu Higieny było wykrycie materiału genetycznego, czyli RNA (kwas rybonukleinowy, jaki zawierają wirusy — przyp. red.) w antygenie Australii (występującym w surowicy krwi chorych na żółtaczkę zakaźną — przyp. red.), co nie jest jednoznaczne z odkryciem wirusa wywołującego żółtaczkę zakaźną”. Istnieje ścisła współzależność między obecnością antygenu Au w surowicy krwi a wirusem zapalenia wątroby. Ponieważ stwierdzono, że antygen Au można wykryć niekiedy u osób klinicznie zdrowych, badanie to ma wielkie znaczenie w służbie krwi, pozwala bowiem na eliminację krwiodawców nosicieli wirusa zapalenia wątro-

przecież w 1945 r. jako komisarz rządu do walki z epidemiami. Jakże się potrzeba naszego szpitalnictwa zakaźnego?

— Ilościowo to, co mamy, wystarcza. Jakościowo — nie. Oddziały zakaźne przestały być miejscem izolacji chorych, stały się miejscem rozpoznania i leczenia choroby. A na to potrzeba dobrze wyposażonych laboratoriów. Dlatego anomalią w naszych czasach są małe szpitaliki w Pniewach, Sierakowie czy Pon

Miedzy rolnictwem a konsumentem

Naukowe prognozy dotyczące problemu zapotrzebowania ludzkości w środki żywnościowe w bliższej i dalszej także przyszłości wskazują, że rolnictwo pozostanie nadal głównym źródłem surowców w tej dziedzinie. Przewidywania i planowanie rozwoju przemysłu żywnościowego także w naszym kraju powinny więc wychodzić z tych ustaleń.

Dając się dostatecznie wyraźnie określić tendencje rozwoju wyżywienia i rolnictwa stanowią okoliczność sprzyjającą programowaniu rozwoju przemysłu spożywczego. Decyzje, jakie są obecnie podejmowane w tej dziedzinie, mogą więc być oparte na stosunkowo pewnych ustaleniach. Tym niemniej wymagają wyczerpującej i wszechstronnej analizy przede wszystkim czynników ekonomicznych. Postulat racjonalnego żywienia może bowiem być spełniony tylko w warunkach stosowania racjonalnych metod gospodarowania. One decydują o jednym z podstawowych kosztów wytwarzania i zapewniają obfitość pożywienia do potrzeb ludzkości.

Ku optymalnej strukturze

Osiągnięty w Polsce poziom spożycia pokrywa w zasadzie całkowicie tzw. zapotrzebowanie energetyczne (chodzi rzecz jasna o przeciętne mieszkanka). Występuje natomiast niedobór białka, zwłaszcza zwierzęcego, nie dostateczny jest też spożycie tłuszczów. Tak wygląda sytuacja w zakresie podstawowych składników odżywczych. Natomiast struktura całego zestawu artykułów żywnościowych różni się znacznie od tej, która uważana jest obecnie za optymalną. Chodzi w szczególności o niedobór owoców i warzyw. Duża rola w tym względzie odgrywa ukształtowanie w przeszłości tradycji konsumpcji. Struktura spożycia w Polsce wymaga

więc istotnych zmian zarówno ze względów zdrowotnych, jak też gospodarczych.

Wskazując na potrzebę modyfikacji struktury spożycia, trzeba zarazem dostrzegać proces coraz dalej idącej eliminacji spożycia produktów rolnych w postaci naturalnej lub tylko częściowo przetworzonych. Miedzy rolnictwem i konsumentem wchodzi więc coraz szerzej przemysł spożywczy. Przemysł ten, nadając surowcom żywnościowym kształt odmienny od pierwotnego, a jednocześnie atrakcyjny z handlowego punktu widzenia — może tym samym w bardzo poważnym stopniu wpływać na strukturę odżywiania.

Gdy przemysł nie nadaje

Przejdźmy obecnie do krótkiego przedstawienia istniejącego potencjału produkcyjnego w przemyśle spożywczym, biorąc przy tym pod uwagę wzrost produkcji towarowej rolnictwa w latach 1960 — 1968. W szczególności od 1965 r. tempo wzrostu towarowej produkcji rolnictwa wyraźnie przewyższa dynamikę produkcji tej gałęzi przemysłu. W latach ostatnich (1969 i 1970) ta niekorzystna różnica w pewnym stopniu się zmniejszyła, lecz nie ze względu na szybszy rozwój przemysłu spożywczego, tylko z powodu zahamowania wzrostu produkcji rolniczej z przyczyn klimatycznych.

Przedstawiona dysproporcja spowodowana została przede wszystkim przez duże różnice w nakładach inwestycyjnych przeznaczonych na rozwój rolnictwa z jednej strony i różnych gałęzi przemysłu spożywczego z drugiej. Wskaźnik inwestycji w minio- nym 5-leciu (1966 — 1970) dla rolnictwa wynosił w porównaniu z latami 1961 — 1965 — 169 proc., a dla przemysłu spożywczego — 121 proc. Rzecz zrozumiała, wielkość nakładów inwestycyjnych w

obu tych gałęziach produkcji nie musi sobie dokładnie odpowiadać. Odpowiednie zmiany w strukturze inwestycji przemysłu rolno-spożywczego, wzrost stopnia koncentracji, wprowadzenie nowoczesnej technologii umożliwiającej wytwarzanie wielkoseryjne czy też wreszcie racjonalne rozmieszczenie terytorialne (z uwzględnieniem lokalizacji surowca i odbiorcy) może w znacznym stopniu zmniejszyć współczynnik korelacji.

Nawet jednak, jeśli uwzględnimy, że korelacja między tempem rozwoju przemysłu spożywczego i szybkością wzrostu nakładów inwestycyjnych przeznaczanych na rolnictwo nie musi być identyczna, należy stwierdzić, że przemysł ten dysponuje obecnie w Polsce zdecydowanie niewystarczającym potencjałem produkcyjnym.

To nie wyczerpuje jednak bynajmniej całości problemu. Niemniej ważną jest także jakość tego potencjału, a przede wszystkim jego wyposażenie i stopień koncentracji.

Zacofanie techniczne

Zacznijmy od maszyn. Najbardziej ogólnym, ale zarazem syntetycznym wskaźnikiem charakteryzującym opóźnienie techniczne danej gałęzi produkcji jest stopień zużycia zainstalowanych w niej maszyn i urządzeń. W przemyśle spożywczym w 1969 r. wynosił on 59,8 proc. i był wyższy od przeciętnej dla całej dziedziny przemysłu określonej jako grupa B (wytwarzająca środki konsumpcyjne) — 57,7 proc. Odpowiednio do tego bardzo niski był też w przemyśle spożywczym współczynnik odnowienia środków trwałych. W latach 1961 — 1969 wynosił on dla całości tego przemysłu 61,2, w tym dla maszyn i urządzeń — 75,7. W parze z tym też szedł niski współczynnik likwidacji, który wynosił w całym przemyśle spożywczym 11,0, w tym maszyn i urządzeń — 20,8.

Także dynamika nakładów inwestycyjnych w przemyśle przetwarzającym rolnicze surowce była stosunkowo niska, wynosiła ona (1960 r. = 100) dla 1965 r. — 127,0, dla 1967 r. — 165,4. Przemysł spożywczy wykazywał przy tym tempo wzrostu nakładów wyższe jedynie od przemysłu szklarskiego, a znacznie niższe od średniego w całym przemyśle przetwórczym (dział B).

Wszystko to oznacza, że przemysł produkujący środki żywności w dużej części jest „stary”, odznacza się powa- żnym udziałem dawno tu zainstalowanych urządzeń, w niektórych przedsiębiorstwach — przed dziesiętkami lat. Zacofanie techniczne oznacza niską sprawność technologiczną, a co za tym idzie — również niską wydajność pracy ludzkiej.

Badając stan rzeczy istniejący w poszczególnych branżach przemysłu spożywczego można stwierdzić, iż występują w tym względzie między nimi duże różnice. Wiele zakładów reprezentujących tzw. pierwszy stopień przetworstwa posiada mianowicie wyposażenie, które pozwala je

zaliczyć do średniej klasy europejskiej. Chodzi tu w szczególności o niektóre olejarnie, fabryki tłuszczów roślinnych, makaroniarnie, nowe młyny, nowe reżinie, gorzelnie, krochmalnie, przetwórnictwo toni i niektórych owoców. Zacofanie techniczne występuje natomiast głównie w tzw. drugim stopniu przetworstwa. Wskazać tu można na niektóre proste stosunkowo przykłady, m. in. na potrzebę stosowania mniejszych szklanych czy też w ogóle papierowych opakowań (trójgraniastych dla mleka); dalej chodzi także o opakowania dla chleba porcjowego, czy też zmniejszenie wagi części wypekanych bochenków. Podobne przykłady można by mnożyć. Zmiana istniejącego stanu rzeczy wymaga, rzecz jasna, pewnych nakładów inwestycyjnych, ogólnie biorąc jednak stosunkowo niewielkich.

Zastosowanie nowych metod technicznych w zakładach wytwarzających i przekazywających produkty bezpośrednio konsumentowi pozwoliłoby także na bardziej oszczędne wykorzystanie surowców dostarczanych przez rolnictwo; zapobiegłoby mianowicie marotrastwu u konsumenta. Nowoczesność techniczna w tych zakładach przyniosłaby więc także korzystne skutki ekonomiczne wykraczające poza ramy tych przedsięwzięć. Byłoby to korzystne makroekonomiczne, tj. społeczne, dążenie do nich nakazuje przyspieszenie postępu w tej dziedzinie.

Doc. dr habil. WACŁAW RADKIEWICZ

Z książką na ty

Czas miniony ale żywy

Jak wiadomo, Trybunał Norymberski zaważył się przed wykazaniem zbrodniczego działania Naczelnego Dowództwa (OKW) Wehrmachtu. Tymczasem w świetle źródeł była to organizacja zbrodnicza, wsparta o zbrodniczy system prowadzenia wojny, wywodząca się w swych założeniach ze zbrodni agresji. Z pasją i erudycją napisane studium poświęca temu problemowi **Tadeusz Cyprian — „Wehrmacht, zbrodnia i kara”**. Autor rozbija twożone od nowa w NRF mity militarne, usiłując w pełni rehabilitować, więcej, uświęcać nieomal Wehrmacht, zresztą w świadomym celu torowania dróg Bundeswehrze, której doktryna militarna wcale nie ogranicza się do defensywy. Cyprian przedstawia analizę i genezę militarystyki niemieckiej, ukazuje dalej szlak kolejnych podbojów Wehrmachtu, by następnie ukazać na wyrazistych faktach odpowiedzialność kar na członków Wehrmachtu za zbrodnie agresji, wojenne i przeciw ludzkości. Specjalny rozdział poświęcony jest w tym aspekcie sprawom polskim, by wreszcie książką zamknięta została szkieletem ilustrującym odradzanie się militarystyki niemieckiej w dzisiejszej Bundeswehrze.

Jakby poszerzeniem zagadnień militarystyki w ogóle jest potężne studium **Bronisława Maszłanki — „Cztery oblicza militarystyki”**. Autor, w oparciu o dokumentację, w sposób bardzo wyrazisty, z pasją publicystyczną ukazuje wybrane fragmenty z dziejów militarystyki prusko-niemieckiej, japońskiej, izraelskiej i amerykańskiej. Niektóre dy Maszłanka sięga w historię, ale głównie skupia się na sprawach dotyczących się od początków minionej wojny po dzień dzisiejszy.

Niedawna przeszłość wojenna, wkład militarystyki polskiej w zwycięstwo nad hitleryzmem, stałe przynosi nowe, naukowe opracowania już nie tylko dziełom całych kampanii, wkładu całych armii, ale i historię poszczególnych formacji WP. **Stanisław Gać** pod auspicjami Wojskowego Instytutu Historycznego wydał studium pt. **„7 Dywizja Piechoty”**, ilustrujące historię 7 Łużyckiej Dywizji Piechoty monografią od momentu narodzin jednostki 23 sierpnia 1944 aż po dzień przejścia do pokojowego szkolenia w końcu października 1945 r.

Poza studiami o charakterze naukowym czy publicystycznym, ukazując się w MON-ie sporo pozycji pogłębiających widzenie czasu wojny, od września 1939 poczynając. Właśnie wreszcie poświęca swoją ciekawą, choć może zbyt wycinkową opowieść **Zygmunt Katuszewski**. **„Ulica Krucza”**, to obraz września w Warszawie, od klimatu i nastroju tak gabinetów, jak ulicy w przededniu wybuchu wojny: po żołnierski los broniący się stolicy. Książka ukazuje olbrzymią ilość mniej znanych szczegółów życia społecznego i obyczajowego Warszawy w tych przełomowych dniach, na przykład o sów jednostkowych ukazuje naderżnięte wartości ogólnych, celów najwyższych.

Wrzesień pasjonuje również **Ryszarda Zielińskiego**, który w powieści typu reportażowego **„Wejście w mrok”**, usiłuje w oparciu o zbeletryzowany dokument i relacje uczestników szerokiego frontu walk 1939 roku, wskazać na zjawiska szersze: z jednej strony na postawę całego narodu polskiego, zjednoczonego w walce, z drugiej zaś — na te imponujące ustrój i koncepcji politycznych, które nie dawały ówczesnej Polsce szans rozwoju narodowych aspiracji i nie mogły odwrócić nadciągającego militarnego wyroku.

I jeszcze tom, wspomnieniowy tym razem, żołnierski, **Edmunda Thielmanna**, który przewodził niemałym szlakom żołnierskim od września poczynając, przez Francję, Włochy, Anglię, by wreszcie po wyzwoleniu wrócić z tułaczki drogi do kraju. **„Żołnierska odyseja”**, to przede wszystkim klimat, nastroj mas żołnierskiej, w każdej sytuacji szukającej szans dalszej walki.

EUGENIUSZ PAUKSZTA

Pokrycia dachów i ściany z... makulatury

„Materiał odpowiednio impregnowany jest odporny na wpływ atmosferyczne, opady i mróz, a ponadto — lekki, łatwy w obróbce i trwały w transporcie. Płyty, po zabezpieczeniu ich np. folią aluminiową, lub z tworzyw sztucznych bądź tzw. posypką mineralną (jak przy produkcji papy) odznaczają się także odpornością na wysoką temperaturę i są mniej palne od papy. Mogą więc służyć do krycia dachów i osłaniania nimi ścian, zwłaszcza w budownictwie wiejskim”.

Taką ocenę wydali po wielu letnich badaniach naukowcy Politechniki Wrocławskiej — materiałom budowlanym wytwarzanym z... makulatury; mogą też do tych celów służyć od pady drzewne.

Płyty z tych surowców zdają egzamin nie tylko w badaniach laboratoryjnych lecz i w toku budowy oraz eksploatacji obiektów. Od kilku lat tego rodzaju płyty stosuje się np. w budownictwie rolniczym woj. wrocławskiego, jako materiał ocieplający od spodu dachy cieleśników. Po raz pierwszy zaś „makulaturowy dach” położono przed 8-miu laty na jednym z wrocławskich domów mieszkalnych, na którym spisu je się bardzo dobrze.

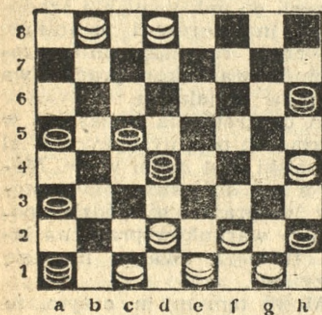
Wymiarami i kształtem płyty są podobne do falistych płyt azbestowo-cementowych. Wyrabia się je rozwłókniając makulaturę (nawet najgorszych gatunków, tzw. śmietnikowej) lub drewno — na papkę, podając odpowiednim zabiegom i formuje z nich płyty. Zaimpregnowany materiał powleka się następnie barwną powłoką nadającą im estetyczny wygląd oraz dodatkowo zabezpieczającą przed wpływami atmosferycznymi.

Mimo korzystnej oceny naukowców i pozytywnych wyników uzyskanych w praktyce — do dziś materiał ten nie został szeroko upowszechniony. Dzieje się tak dlatego, że dotychczas produkcja tego — i to na skalę półprzemysłową — zajmuje się tylko jeden zakład: Bystrzyckie Zakłady Wyróbów Papierowych w Bystrzycy Kłodzkiej. Fabryka nie ma jednak odpowiednich urządzeń produkcyjnych, by wytwarzać płyty należytej jakości.

Biorąc pod uwagę korzyści, jakie dachy zastosowanie tego materiału w budownictwie wiejskim, naukowcy postulują szybkie uruchomienie ich fabrycznej produkcji. Pod wieloma względami przewyższają one bowiem płyty azbestowo-cementowe, (PAP)

NA CZARNYCH POLACH

Diagram nr 38

Białe zaczynają i zamykają wszystkie bierki czarnych

Przedstawiamy przykład klasycznej zagadki szachowej. Autor — N. Pietrowski poświęcił jej A. Pietrowski prekursorem woskiej szkoły warszawskiej, który półtora wieku temu napisał pierwszy podręcznik do gry w szachy. Zadanie warszawskie jest szachową zagadką, w której należy zam-

nać, zaatakować (pozwolić można być posunięciem) określoną liczbę bierki przeciwnika. W zadaniu 24 jest to 24 białych, w tym 24 białych, ale w sposób specjalny, wykraczający z reguł zamykania w grze warszawskiej.

Bedac sztuczna pozycja zadanie warszawskie polega jednak wszystkim bez wyjątku regułom gry. Rozpocznijmy zawsze białe. Pionki i damki obydwo stron poruszają się i białe jak zwykle, pionki zaś dochodzą do linii 8. lub 1 w przy padku czarnych, przemieniają się w damki.

Oczywiście im więcej czarnych bierki w zadaniu, tym jest ono trudniejsze

Nie trzeba argumentować, że biegłość w rozwiązywaniu zadań warszawskich może znaleźć zastosowanie w grze praktycznej, w niektórych układach partii warszawskiej.

Powracając do zadania przedstawionego na diagramie widzimy, że czarne bierki są rozrzucone na szachownicy. Białe powinny zatem całą serią wymuszonych posunięć doprowadzić do przełożenia ich na lewe skrzydło. Cała operacja zaatakowania czarnych przy narożnych polach może być zakończona w 8 posunięciach. Spróbujmy rozwiązać to skomplikowane zadanie!

Rozwiązanie zadania (p. diagram nr 38): 1. d2-c3, d4-b2, 2. c1-d2, h6-c1, 3. e1-b4, a5-c3, 4. b8-g3, h2-f1, 5. f2-e3, f4-d2, 6. h4-e1, c5-d4, 7. d8-h4, d4-c3, 8. h4-f2 i czarne nie mają ruchu

PONIEDZIAŁEK

1 17 — Dla dzieci — „Opowieści o zwierzętach”: 17.25 — „Echo stadionu”: 18 — Skarb Nubijskiej Pustyni”: 18.25 — „Białe czarne”: 18.30 — „Rozmowa o zmiennych”: 18.45 — „Eureka” — magazyn popularno-naukowy: 19 — Teatr TV — Karel Dickens — „Przełom w Manor Farm” wg klubu Plekwicka, reż. Lech Komorowski, wykonawcy: aktorzy scen warszawskich: 21.10 — „Tok sprawy” — reportaż filmowy Krystiana Prusickiego: 21.45 — „16 razy Sopot” — odc. 3 (data 1963—1964)

WTOREK

1 18 i 20.40 — „Sposób bycia” — film fab. prod. polski (od 1. 16): 15 — Transmisja z otwarcia Mistrzostw Europy w lekkoatletyce (z Helsinek): 17 — „Na warszawskich wydmach”: 17.30 — „Panorama lubuska”: 17.45 — Ekran Młodych: 19.20 — Sprawozdanie z Mistrzostw Europy w lekkoatletyce (z Helsinek): 21.10 — Dziennik: 21.55 — „Bezdroża” — reportaż

1 GŁOS WIELKOPOLSKI 4
7 VIII 1971 Nr 186 (8539)

ŚRODA

1 18 i 20.05 — „Randall i duch Hopkirk” — film angielski: 15 — Dla młodych widzów — „Telefonia” — filmowy Festiwal Smilch — „Ivanhoe” — film. Festiwal Filmów Smilch — „Niewidzialna reka” — Galeria na medal — „Tygodnik Dobrych Wiadomości”: 16 — Sprawozdanie z Mistrzostw Europy w lekkoatletyce (Helsinki): 18.30 — „Gdyby o jeden procent” — program ekonomiczny: 19 — „W zielonym obiektywie”: 20.55 — „Światowid”: 21.40 — „Wesele Amora i Psyche” — widowisko muzyczne do muzyki Marcello di Capua: 22.15 — PKF: 22.40 — Kronika Mistrzostw Europy w lekkoatletyce

2 17.40 — „Walter and Connie” — powt. kursu języka angielskiego: 18.10 — „Nasze recenzje”: 18.30

CZWARTEK

1 16 — Sprawozdanie z Mistrzostw Europy w lekkoatletyce (Helsinki): 18.35 — „Za kielichem”: 19.05 — „Przypomina mi, radzimy”: 20.05 — Teatr Sensacji, Marian Reniak, Niebezpieczeństwo, scenariusz Andrzej Szyplowski, wykonawcy: Stanisław Niewiński, Józef Nalberczak, Iga Cembrzyńska, Emil Karwicz i inni: 21.05 — IX (ostatni) program z cyklu „Polska pieśń artystyczna”: 21.25 — „Jak zamienić mieszkanie” — program ekonomiczny z cyklu — „Mieszkanlowe progi”: 22.20 — Kro-

nika Mistrzostw Europy w lekkoatletyce.

PIĄTEK

1 10 — „Lunatyk” — fab. film polski: 15 — Dla dzieci — „Pura na Telestora” — „Rozmowa ze smokiem”: „Jak zostać dużym” — film „Miś włóczęga i motylek” — film „Jugosłowiański „General” — film czechosłowacki. „Wybieramy najlepszą pio senkę”: 16 — Sprawozdanie z Mistrzostw Europy w lekkoatletyce (Helsinki): 18.10 — „Na skrajach wsi” — film prod. węgierskiej: 18.40 — „Wieczory w Łazienkach”: 20.05 — „Gertruda” — nowela filmowa prod. francuskiej: 20.30 — „Kraj” — tygodnik społeczno-polityczny: 21.15 — „Nokturn” — XXVI Festiwal Chopinowski w Duszniakach, scenariusz Witold Dzierżewski i Bohdan Piechowski: 22.30 — Kronika Mistrzostw Europy w lekkoatletyce (Helsinki).

SOBOTA

1 10 i 20.20 — „Joe Dakota” — film fab. (western): 15.35 — „Nowości ekranu”: 15.55 — TV Kurs Rolniczy — „Lato 1971”: 16.45 — Sprawozdanie z Mistrzostw Europy w lekkoatletyce (Helsinki): 17.50 — „Tajemna Ussuryjska” — film prod. radzieckiej: 18.20 — „Magazyn kulturalny”: 21.50 — Wiadomości sportowe i Kronika Mistrzostw: 22.20 — „Dobre skroiny frak” — wodevil, wykonawcy: Jan Matyaszkiewicz, Witold Skaruch, Pogdan Baer, Małgorzata Niemirska, Hanna Stankówna i inni.

2 18.10 — „Walter and Connie” — powt. jez. angielskiego: 18.40 — Świat w kamerze naszych reporterów: „W górach Etonii” i „Pod flagami Zawiszy”: 20.20 — „Znak nannu” — fab. film rumuński: 21.45 — Edward Grieg z cyklu „Monografia muzyczna”: 22.45 — „24 godziny”

NIEDZIELA

1 8.50 — TV Kurs rolniczy — „Lato 1971”: 9.25 — „Przypomina mi, radzimy”: 9.35 — „Nowoczesność w domu i zagrodzie”: 9.55 — „Rozśpiewane wakacje” — film fab. NRD: 11.30 — Z cyklu „W świecie sztuki”: „Pamięć z Białorusi” (Moskwa): 12 — „W starym kinie”: 13.15 — „Przemiany”: 14 — Sprawy z Mistrzostw Europy w lekkoatletyce (Helsinki): 17 — Gra orkiestra TV Katowice: 17.20 — PKF: 17.30 — Z cyklu „Kraków mało znany”: „Pod gołymi dachami aptek”: 18 — TV Spotkanie teatralne — Antoni Cwojdzinski „Hipnoz”, reż. Antoni Cwojdzinski: 20.05 — „Dzisiejsza młodzież” — fab. film włoski: 21.35 — Magazyn sportowy i Kronika Mistrzostw: 22.20

2 17.45 — „Folieton z przyszłości” — przed kamera S. Lem: 18 — „Karel Dickens” — fab. film angielski: 20.05 — Studio 63 — Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz”, Księga X — „Emigracja i Jacek”: 20.50 — „Siedem nieśmiertelnych” — program TV radzieckiej: 21.20 — „Nie nowego — Co nam zostało” — przed kamera Szymon Kobylński.

CODZIENNIE: w programie I i II: Dobranoc — 19.20: Dziennik lub Monitor — 19.30

III Tenisowe Mistrzostwa Europy

Polskie rakiety w półfinale

Piatek był dniem ćwierćfinałów na III tenisowych mistrzostwach Europy amatorów w Luksemburgu. Nasi reprezentanci częściowo zrealizowali się za niepowodzenia w grach pojedynczych i w ćwierćfinałach debła mężczyzn oraz miksta wywalczyli trzy miejsca w półfinałach. W grze mieszanej mamy już zapewniony co najmniej brązowy medal, ponieważ do 1/2 finału zakwalifikowały się dwie polskie pary — Danuta Wiczkowska i Tadeusz Nowicki oraz Barbara Kralówna i Wojciech Fibak.

W ćwierćfinałach Wiczkowska i Nowicki odnieśli ładny sukces, bijąc silny młot węgierski — Bor-ka-Machan 9:7, 6:4. Złazasza na-

sza tenisistka zasłużyła na słowa uznania, ponieważ wspierała swojego partnera w najtrudniejszych momentach, ułatwiając mu w decydujących gemach „przelamać” serwis Machana.

W innym ćwierćfinale Kralówna i Fibak wyeliminowali rozstawionych z numerem 2 Holubova i Hrebca (CSRS). Pierwszego seta wygrali Czechosłowacy 6:3, w drugim, po bardzo zacietej walce, lepsi okazali się nasi reprezentanci i zwyciężyli 7:5. W ostatnim secie para czechosłowacka skrecowała. Holubova opuściła kort, niezadowolona z postawy Hrebca, który de monstruował swoje zdenerwowanie, rzucając rakietą.

W pozostałych ćwierćfinałach miksta Kroszina i Lichawec wyeliminowali węgierską parę Szoereyi Baranyi 6:3, 3:6, 6:4, a Morozowa i Metreweli wygrali z Czechosłowakami Neumanova i Hutka 6:3, 6:1.

W grze podwójnej mężczyzn Wiczkowska i Tadeusz Nowicki gładko rozprawili się z bułgarskimi braćmi — Bozydarem i Ma-jejem Pampulowymi 6:1, 6:0, wy-każując znacznie lepszą formę niż poprzedniego dnia w singlach.

W półfinale przeciwnikami naszych deblistów będą Węgry — Baranyi i Machan, którzy w 1/4 fi- nału pokonali Austriaków — dr Blanke i Hoskovetza 6:4, 6:1.

Bardzo ambitnie walczący w 1/4 finału Wojciech Fibak i Mie- czysław Rybaczuk musieli uznać wyższość popisowego grających Fran- cuzów Dominque’a i N’godrella, przegrywając 3:6, 3:6. (o-za)

Puchar Bałtyku rozczarował

W Travenue niedaleko Lu- beki rozegrano boje w pięciu ka- tegoriach wagowych międzynaro- dowego turnieju o Puchar Bałty- ku w podnoszeniu ciężarów. Dru- zyna polska, nie powtórzyła chyba sukcesu z ubiegłego roku i nie za- jmie pierwszego miejsca w klasy- fikacji zespołowej. Spośród dzie- więciu sztagistów Polski wystąpi- ło już 8.

Zawiedli Baszanowski i Kaczm- arek Walczyli oni w wadze śred- niej i nie odnieśli sukcesów. Ba- szanowski wynikiem 440 kg zajął drugie miejsce, natomiast Kaczm- arek uzyskał zaledwie 475 kg i wy- walczył 4. pozycję.

Rewelacyjnie natomiast spisał- się Henryk Trebicki, który wygrał wagę piórkową, ustanawia- jąc wynikiem 390 kg swój rekord życiowy. Drugie miejsce wywal- czyli Maciekiewicz w wadze muszej oraz Smalcerz w wadze koguciej. Pozostali Polacy nie ukończyli konkurencji.

W punktacji drużynowej po pię- ciu kategoriach wagowych prowa- dzi: ZSRR — 30 pkt, przed Pol- ską — 20 pkt., NRF — 17 pkt., NRD — 13 pkt., Norwegia — 7 pkt. i Szwecja — 5 pkt. (o-za)

Żeglarze Poznania utrzymują prymat

Na wodach jeziora Charzykows- kiego odbyły się centralne regaty żegl- arków pn. „Puchar Polski Półno- cnej”. Uczestniczyło w nich ponad 170 osad z całego kraju. Pierws- ze miejsce i puchar wywalczyli że- glarze okręgu poznańskiego uzy- skując w sumie 24 tys. pkt.

Puchar dla najlepszego zespołu klubowego zdobyli żeglarze „Pos- nani”, a puchar za najlepsze wy- niki w klasie Cadet — żeglarze okręgu bydgoskiego. (o-za)

NRD wynikiem 22,6. Sztafeta ko- biet 4x100 m pobiła rekord krajowy — wynikiem 43,5. Z innych wy- ników na uwagę zasługują: ko- biety: kula — Gummel — 20,63, dysk — Ilgen — 60,90; mężczyźni: kula — Briesenick — 20,89, 100 m — Zenk — 10,1, trójskok — Dre- hmel — 16,90, młot — Theimer — 72,94. (o-za)

Malek opisem

KIEPSKI START PIŁKARZY

W NRD rozpoczął się turniej piłkarski juniorów o puchar przy- jaźni. W inauguracyjnym spotka- niu w Halle reprezentacja Polski przegrała z NRD 0:2 (0:1).

TRZECIE MIEJSZE KOSZYKAREK

Nasze młode koszykarki nie zdo- lały zakwalifikować się do fina- łów rozgrywanych w Jugosławii mistrzostw Europy junierek. W ostatnim eliminacyjnym spotka- niu Polki przegrały z Włoszkami 55:62 (28:34). I ostatecznie zajęły trzecie miejsce.

WATERPOLIŚCI W WARNIE

W Warnie zakończył się między- narodowy turniej w piłce wodnej „Warna-71”. Pierwsze miejsce i puchar zdobyli waterpoliści Rumu- ni, którzy w decydującym meczu pokonali Bułgarie 5:4. Nasi repre- zentanci uplasowali się na czwar- tej pozycji.

PRZED MISTRZOSTWAMI EUROPY

Wiele świetnych wyników padło podczas ostatniego sprawdzianu lekkoatletów NRD przed mistrz- stwami Europy w Helsinkach. Ka- rin Balzer poprawiła swój rekord świata na 100 ppł. o 0,1 sek. uży- skując czas 12,6. Drugie miejsce za- jeła Ehrhardt — 12,7. Stecher wy- równała rekord świata na 100 m, 11,0 a na 200 m ustanowiła rekord

Lekkoatletyczne mistrzostwa Polski LZS

Młodzieżowe lekkoatletyczne mi- strzostwa Polski Zrzeszenia Ludo- we Zespoły Sportowe, które odby- da się w dniach 7 i 8 bm. w Poz- naniu na stadionie AZS przy ul. Pułaskiego, zgromadzą ogółem 963 osoby, mężczyzn i kobiet.

Reprezentowanych będzie 17 wo- jewództw. Najliczniejszą ekipę wystawia okręg poznański. Liczy ona 54 osoby.

W zawodach mogą uczestniczyć seniorzy roczników 1951 — 1947 i se- niorki roczników 1951 — 1949 — wszyscy posiadacze musza jednak I klasę w tej dyscyplinie.

Oficjalne otwarcie zawodów na- stąpi w sobotę o godz. 16. Elimina- cje rozpoczną się o godz. 10 oraz w godzinach popołudniowych od godz. 16.30. W niedzielę o godz. 9 półfinały, a finały od godz. 15. (p)

Warsztat galanterii drzew- nej, zatrudni pracownika, pracowniczkę — może być emeryt. Oferty „Prasa”, Grunwaldzka 19 dla 14555g

Krawiec lub krawcową do szycia damskich płaszczy przyjmie. Praca stała. Of-erty — „Prasa”, Grun- waldzka 19 dla 14784g.

Pomoc do dzieci przyjmie. Pokucińska, Gdańsk - Oli- wa, Kołobrzeska 67 B/3. K6044

Bielizniarki do szycia ko- szul męskich oraz praso- waczki potrzebne. Oferty „Prasa”, Grunwaldzka 19 dla 14641g.

Szachy

Memoriałowa szesnastka

Interesująca zapowiada się tego- roczny Międzynarodowy Turniej Szachowy w Polanicy-Zdroju. Do- łnośląski Związek Szachowy otrzy- mał już potwierdzenia zaproszeń od krajowych federacji oraz listę zawodników polskich, którą usta- lił PZSzach. Oto zapowiadany skład szesnastu uczestników impre- zy: Antoszin, Zajew i Gufeld, ze Związku Radzieckiego. Kozma (CSRS), Espig (NRD), Adorian (Węgry), Trojanescu (Rumunia), Spiridonow (Bułgaria), Quintero- sa (Argentyna), Pfleger (NRF).

Barw białoczerwonych bronić będą: Zbigniew Doda i Włodzie- mierz Schmidt, — obaj z Pozna- nia, Romuald Grabczewski (W-wa), Krzysztof Pytel (Lublin) oraz wro- cławianie Jacek Bednarski i Luto- sław Manasterski.

IX Memoriał Rubinsteina w Po- lanicy-Zdroju potrwa od 15 sier- pnia do 2 września br. (nt)

Rekord świata w trójskoku

Rewelacja igrzysk panamerykań- skich, rozgrywanych w Cali, stał się trójskoczek kubański Pedro Pe rez. Ustanowił on rekord świata uzyskując wynik 17,40. Dotychcza- sowy rekord należał do mistrza olimpijskiego Wiktora Sanlejewa (ZSRR) był o jeden centymetr gor- szy (o-za)

Zmarł Zdzisław Kasprzak

W wieku 61 lat zmarł nagle za- służony działacz kultury fizycznej Zdzisław Kasprzak. W latach trzy- dziestych był on kilkakrotnie mi- strzem Polski w wioślarstwie, wi- cemistrzem Europy w czwórce bez sternika. Z. Kasprzak był jed- nym z założycieli znanego w o- kresie międzywojennym, zespołu koszykarzy „Czarna trzynastka”, z której wywodziła się słynna po- znańska piątka KPW, a później Kolejarz w Poznaniu. Wielokrot- nie reprezentował Polskę w koszy- kówce m. in. na Olimpiadzie w Berlinie w 1936 r.

Uprawiał sport jeszcze po woj- nie, a następnie przez wiele lat był działaczem klubu sportowego „Lech” w Poznaniu. (za)

Praca Nauka

Małżeństwo przyjmie do- żerstwo. Warunek miesz- kania. Oferty „Prasa”, Grunwaldzka 19 dla 14811g

Potrzebna opiekunka do- dwójki dzieci. Warunki do- ugodnienia. Os. Rze- czypospolitej 10 m. 9 (Ra- taje). 15197g

Dnia 5 sierpnia 1971 r. zmarł nagle inż. ZDZISŁAW KASPRZAK

wieloletni dyrektor i organizator Biura Projekt- tów Kolejowych w Poznaniu, odznaczony Krzy- żem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką Przemysłow- ców i innymi licznymi odznacze- niami.

Rodzinie Zmarłego składamy wyrazy głębo- kiego współczucia.

Pogrzeb odbędzie się w sobotę, dnia 7 sierpnia br. o godz. 11 na cmentarzu Junikowskim.

Dyrekcja, Rada Zakładowa, OOP i Pracownicy Biura Projektów Kolejowych w Poznaniu. 15167g

† Dnia 6 sierpnia 1971 r. odeszła od nas na- zawsze nasza najdroższa matka, babcia, pra- babia, w wieku 92 lat, opatrzona Sakramenta- mi św.

KATARZYNA KAŻMIERCZAK z domu SŁONIECKA

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 8 bm. o godz. 13 na cmentarzu solackim, ul. Lutycka, o czym zawiadamiają w głębokim smutku i ża- tu pogrążeni córki, synowie, siostry, wnuki i prawnuki Poznań, Nad Wierzbakiem 15 m. 2. 15287g

Dnia 5 sierpnia 1971 r. odszedł od nas na za- wsze nieodżałowanej pamięci olimpijczyk, czło- nek drużyny mistrza Polski ze słynnej „piątki KPW”, wieloletni reprezentant kraju w koszy- kówce, członek Klubu Olimpijczyka w Pozna- niu

mgr inż. ZDZISŁAW KASPRZAK

WKKFIT — Klub Olimpijczyka Poznań K6027

Dnia 3 sierpnia 1971 r. zmarł śmiercią tragicz- ną

kol. HENRYK KONIECZNY

Zegnamy z głębokim żalem serdecznego ko- legę.

Rodzinie Zmarłego składamy wyrazy głębokie- go współczucia.

WSPÓŁPRACOWNICY Biura Studiów i Projektów POHB

W dniu 5 sierpnia 1971 r. zmarł tragicznie nasz ukończony tatus, syn, brat, wujek, prze- żywszy lat 33

ANDRZEJ PIECZYŃSKI

Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, dnia 9 bm. o godz. 10.30 na cmentarzu górczyńskim, o czym zawiadamia strapiiona

RODZINA

Poznań, ul. Engla 13 m. 3. 15289g

W roku szkolnym 1971/72 zostanie otwarte

I KORESPONDENCYJNE

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE

w budynku szkolnym II Liceum Ogólnokształ- cącego im. Heleny Modrzejewskiej w Poznaniu, ul. Matejki 8/10.

Zapisy do klas I—IV (wzgl. VIII—Xp)

przyjmuje sekretariat od dnia 15 sierpnia br. 14434g

JUŻ JUTRO możesz być szczęśliwym. WYSOKA WYGRANA lub samochód „FIAT 125 P” — to SZANSA dla CIEBIE. K5976

Komunikaty

Kolegium Karno-Administracyjne przy Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej Poznań-Grunwald — rozpoznając w trybie przyspieszonym sprawę ob. Andrzej Sławickiego, zam. Poznań, Jeżycka 36 m. 6, ukarało go grzywną 4.500 zł za to, że w dniu 8 czerwca 1971 r. około godz. 22 w Poznaniu przy ul. Głogowskiej, będąc w stanie nietrzeźwości w spo- sób chuligański zaczął pęchodnił szarpacie ich i bijąc. Swoim zachowaniem zakłócił spokój i por-ządek publiczny. K5991

Wykładowcy przygotowują absolwentów szkół pod- stawowych i zasadniczych (szkół zawodowych) do egzaminów wstępnych do liceów i techników dla pracujących oraz uczniów szkół średnich do egzami- nów poprawkowych (ma- tematyka, polski, języki zachodnie). Urbanowska 36d m. 13. Zgłoszenia go- dzina 18—19. 10998g

Tańców towarzyskich wyucza Adela Szczurkó- wa, Poznań, al. Marcin- kowskiego 2a, parter. 14220g

Kupno Sprzedaż

Kupię książkę „Historia Reformacji” Krasieńskiego. Wiadomość. tel. 91-93-28. 12087g

Sprzedam wiatrówkę ka- liber 4,5. Lech Bartkowiak, Puszczykowo, ul. Róża- na 1. 14993g

Sprzedam ciągnik Ursus C-325. Kazimierz Mackie- wicz, Strzeżenica, poczta Mścińce, pow. Koszalin. K6042

Wózek inwalidzki z silni- kiem kupię. Oferty „Pra- sa”, Grunwaldzka 19 dla 14065g.

Tanio sprzedam WFM i WSK. Zbigniew Grochow- ski, Poznań, ul. Arkoń- ska 41. 14161g

Sprzedam wózek dziec- ięcy kombinowany. Staro- lecka 39 m. 3. 14086g

Sprzedam ule „Dadan” likwidacja pasieki. Wi- adomość: Osiedle Jagielloń- skie 2 m. 5 po 16. 14128g

Samochody

Sprzedam Warszawa 223. 45.000 km, produkcja 1970. Poranek 3 (przy Marce- lińskiej). 14985g

Sprzedam okazynie „Zu- ka”. Polanica Zdrój No- wy Wielisław 97a, tel. 769. 1652p

Lokale

Zagraniczna rodzina po- szukuje 1—2-pokojowe mie- szkanie na okres kilku lat. Oferty „Prasa”, Grun- waldzka 19 dla 15188g.

Przyjmę pana na wspo- lny pokój. Engla 34 m. 9. 15204g

Student pracujący poszu- kuje pokoju umeblowanego, najchętniej przy eme- rytach i w pobliżu ulicy Grunwaldzkiej. Wiado- mość: Jerzy Pokora, Bieł- sko-Biała, ul. Plater 10. 14666g

W dniu 4 sierpnia br. zmarł EDMUND MAŁECKI długoletni prezes Kola Polskiego Związku Wędkarskiego Poznań - Gazownia Związek nasz stracił wybitnego i długoletnie- go działacza.

Cześć Jego pamięci!

Polski Związek Wędkarski Zarząd Okręgu — Poznań 15185g 15185g

† Dnia 5 sierpnia 1971 r. zmarła nasza najdro- ższa matka, teściowa i babcia, śp.

MARIA KOWALAK

z domu BERNARDCZYK

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 8 bm. o godz. 15.30 w Stęszewie z kościoła Najsw. Marii Panny. Strapiiona RODZINA 15295g

† Dnia 5 sierpnia 1971 roku zmarł przeżywszy lat 74, śp.

IGNACY ZIELŃSKI

powstaniec wielkopolski

Pogrzeb odbędzie się w sobotę, dnia 7 bm. o godz. 14.30 na cmentarzu przy ul. Lutyckiej. O bolesnej stracie zawiadamiają żona, synowie i rodzina 15301g

Pracownicy poszukiwani

Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Handlu Obuwem w Poznaniu, Stary Rynek 53/54 — zatrudni natych- miast — ST. MAGAZYNIERÓW materialnie odpowie- dzialnych. Wymagane wykształcenie zasadnicze lub podstawowe oraz praktyka w handlu. Po- żądana znajomość branży obuwniczej. Warunki pracy do uzgodnienia. K5733

Poznańska Wytwórnia Produktów Spożywczych PT w Poznaniu, ul. Wolczyńska 46/48 — zatrudni na- tychmiast

KOBIETY do działu produkcji — praca sezonowa i stała, również ABSOLWENTKI szkół maturalnych i zawodowych, lub STUDENTKI w okresie wakacji, 2 zmianny. Dojazd do pracy autobusem zakładowym. Blizszych informacji udziela Dział Kadry, telefon 670-071, wewn. 27. K5999

— PRACOWNIKÓW do robót: — izolacyjnych, — wodno-kanalizacyjnych, — centralnego ogrzewania, — elektroinstalacyjnych, wykwalifikowanych, z praktyką, do przyu- czenia, stażystów ZSZ, oraz — spawaczy autogenicznych,

zatrudni zaraz przy pracach na terenie wojew. po- znańskiego na dobrych warunkach — Przedsiębiorstwo Robót Instalacyjno-Montażowych Budownictwa Rolniczego w Poznaniu, ul. Pokrzyw- no 59a, tel. 742-01, wewn. 66, dojazd z Rataj autobu- sem nr 62. K5883

Poznańskie Powiatowe Zakłady Przemysłu Tereno- wego w Swarzędzu, ul. Czerwonej Armii 8 — przy- jmuje zaraz na terenie miasta Swarzędza i Poznania następujących pracowników: — KOBIET do przyróżenia w zawodzie tokarz, — UCZNIÓW w zawodzie tokarz, — STAŻYSTÓW w zawodzie tokarz. Warunki pracy i płacy do uzgodnienia w Dziale Kadry. Dojazd do Swarzędza autobusem pracowniczym. K5826

— BLACHARZY na wentylacje, — SPAWACZY AUTOGENICZNYCH, — UCZNIÓW w zawodzie blacharza, elektryka oraz montera instalacji sanitarnej,

zatrudni zaraz do prac w warsztacie Przedsiębiorstwa Robót Instalacyjno-Montażowych Budownictwa Rolniczego w Poznaniu, ul. Pokrzyw- no 59a, tel. 742-01, pokój nr 17. Dojazd z Rataj autobusem nr 62 w kierunku Krze- śin. Do pracy dowozi autobus przedsiębiorstwa. K5828

Poznańskie Przedsiębiorstwo Budownictwa Przem- słowego, Poznań, ul. Ratajczaka 46 — zatrudni na- tychmiast na budowach w Poznaniu i na terenie województwa:

— MURARZY, — MURARZY-TYNKARZY, — BETONIARZY-POSAADZKARZY, — ROBOTNIKÓW niewykwalifikowanych, — MAGAZYNIERA budowy w Poznaniu.

Dla pracowników zamiejscowych zapewniamy bez- płatne zakwaterowanie w hotelach robotniczych. Praca i wynagrodzenie w akordzie zgodnie z ukła- dem zbiorowym pracy w budownictwie. Zgłoszenia przyjmuje i informacji udziela Dział Zatrudnienia i Płac PPBP — Poznań, ul. Ratajcz- aka 46, pokój nr 16. K5816

Znalazcę kanarka, który dnia 4 bm. (sobota), między godz. 11 a 13 znalazł kan- arka na szybie sklepu elektronicznego przy ul. Głogowskiej 18 — pro- sze o zwrot — wynagro- dzenie. Dąbrowskiego 1416 Getta 11, pow. Wałbrzych. 15818g

Dom willowy (Nowe Mia- sto) 6-pokojowy, wolny, wyliczony z garażem, o- grodem spiesznie prze- daję z powodu wyjazdu. Henryka Wasiela, Poznań, Matejki 33a w godz. 8—17. 15131g

Sprzedam dom jednorod- zinnny, ogród, Puszczyko- wo. Oferty „Prasa”, Grun- waldzka 19 dla 13793g.

Kupię domek jednorod- zinnny z działką, peryfe- rie Poznań lub Kalisza. Szczerska, Głuszyca, Boh. Getta 11, pow. Wałbrzych. 15818g

Sprzedam 5 ha ziemi na- dającej się pod wszelką uprawę w Puszczykowie. Adres wskazać „Prasa”, Grunwaldzka 19 dla 13649g

Kupię dom jednorodzin- ny w granicach miasta Poznań, parterowy lub rozpoczęta budowa, cena 170 tys. Oferty „Prasa”, Grunwaldzka 19 dla 13699g.

Wydzierżawie gospodar- stwo 13 ha na dogodnych warunkach. Marian Za- raz, Brodziszewo, powiat Szamotul. 13697g

Kupię bez pośrednika dom 2-rodzinny lub bli- żniejszy do wykonczenia (dla 1 osoby), rodziny, 3 lub 4 pokoje, kuchnia, łazienka, podpiwniczony, z garażem i ogrodem, po- łożony w Poznaniu. Dom może być w stanie suro- wym lub dalej zaawanso- wany. Oferty „Prasa”, Grunwaldzka 19 dla 13750g.

Zaginął rudy pekińczyk. Znalazca proszony jest o odprowadzenie. Oblaszka, Głogowska 84 m. 8. 15265g

Dnia 6 sierpnia 1971 r. zakończył swój praco- wity żywot, opatrzony Sakramentami św., nasz dobry, troskliwy ojciec, teść, brat, szwagier, dziadek i pradziadek, przeżywszy lat 85

TEODOR BILSKI Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 8 bm. o godz. 14.15 z kaplicy cmentarnej w Mosinie. W smutku pogrążona RODZINA 15252g

† Dnia 6 sierpnia 1971 r. zasnął w Bogu po- długich i ciężkich cierpieniach najdroższa zona, matka, córka, siostra, teściowa i babunia, przeżywszy lat 62, śp.

WANDĄ RZANNA z domu BIDERMAN Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, dnia 9 bm. o godz. 13.40 na cmentarzu na Junikowie. W głębokim smutku i żalu pogrążona RODZINA 15311g

† Dnia 4 sierpnia 1971 r. zmarł, opatrzony Sa- kramentami św., nasz ojciec, teść, dziadek, i pradziadek, przeżywszy lat 86, śp.

JAN WOJTUSIAK Pogrzeb odbędzie się w sobotę, dnia 7. VIII. 1971 r. o godz. 14 na cmentarzu przy ul. Luty- ckiej. Strapiiona RODZINA 15219g

† Dnia 6 sierpnia 1971 r. zmarł nagle, namas- czony Olejami św., w 74 roku życia, nasz najdroższy mąż i ojciec, śp.

STANISŁAW BARANIAK mistrz rzeźnicki Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 8 bm. o godz. 15 z kaplicy cmentarnej w Mosinie. Pogrążeni w smutku żona, syn, synowa i rodzina Mosina, Krotowskiego 3. 15307g

† Dnia 5 sierpnia 1971 roku zmarł przeżywszy lat 74, śp.

W dniu 4 sierpnia br. zmarł EDMUND MAŁECKI długoletni prezes Kola Polskiego Związku Wędkarskiego Poznań - Gazownia Związek nasz stracił wybitnego i długoletnie- go działacza.

Cześć Jego pamięci! Polski Związek Wędkarski Zarząd Okręgu — Poznań 15185g 15185g

TEATR

OPERETKA — g. 19 „Roxy” (ko media muzyczna), pozostałe teatry nieczynne.

KINA

KINO DOBRYCH FILMÓW MUZA — g. 10, 12.30, 15.30 „Gwiazda Południa” (ang. 11 l.), g. 18, 20.15 „Pozdanie zwane Ania” (czesk. USA 18 l.); APOLLO — g. 15.30, 19.30 „Wyzwolenie” (radz. 14 l.); FAŁTYK — g. 10, 12, 14, 16.15, 18.30, 21 „Okruchy życia” (franc. 16 l.); CZERNASTKA — g. 18, 20.30, 15 „Wyzwanie dla Robin Hooda” (ang. 11 l.), g. 17.30, 20 „Fatalny dzień” (włoski 16 l.); GONG — g. 10, 12, 15 „Pierścien księżny Anny” (pol. 11 l.), g. 20 „Wahadło” (USA 18 l.); GRUNWALD — g. 17, 19.30 „Nowa misja korsarza” (franc. 11 l.); GWIAZDA — g. 15.30, 18, 20.15 „Komisarz Pape” (włoski 16 l.); KOSMOS — g. 19.30 „Hibernatus” (franc. 11 l.); MALTA — g. 16 „Na szlaku wojennych przygód” (czesk. 11 l.), g. 18, 20.15 „Krajobraz po bitwie” (pol. 18 l.); MINIATURKA — g. 16, 19 „Z dala od ziemi” (ang. 14 l.); OLIMPIA — g. 10, 12.30, 15 „Walek karowy” (USA 14 l.), g. 17.30, 20 „Piekność dnia” (franc. 18 l.); OSIEDLE — g. 17 „Pippi” (szw. 7 l.), g. 19.30 „Dzieci” (pol. 16 l.); PANCERNIAK — g. 17.30, 20 „Dzieci” (pol. 16 l.); PALACOWE — g. 15, 17.30, 20 „Nie o niej nie wiedział” (włoski 18 l.); PRZYJAŹN — nieczynne; RIALTO — g. 15, 17.30, 20 „Zandarm się żeni” (franc.-włoski 11 l.); RUSALKI (Szwarcz) — g. 15, 17, 19.30 „Sprawa sumienia” (włoski 18 l.); SCALA — g. 16, 18, 20 „Nowa misja korsarza” (franc. 11 l.); TECZA — g. 17 „Winnetou i Apanaczi” (lug. 11 l.), g. 19.30 „Zabójcy” (USA 18 l.); WARTA — g. 15, 17.30, 20 „Złoto Mackennya” (USA 16 l.); WCZAŚCOWICZ (Puszczkowiec) — g. 14.45, 16.45, 18.15 „Jeśli dziś wtorek, to jestem w Belgii” (ang. 14 l.); WILDA — g. 10, 12.30, 15.30, 18, 20 „Kobieta kot” (jap. 16 l.); WŁOCHNIARZ (Keszew) i WRZOS (Lubon) — nieczynne; WRZOS (Mosina) — g. 17, 19.15 „Twarz anioła” (pol. 16 l.); FOTOPLASTIKON — g. 12-20 „USA — Waszyngton — Nowy Jork”.

CYRK

„Aeros” (plac przy Stadionie im. 22 Lipca) — g. 15 i 19.

DYZURY

Interna, chirurgia ogólna, laryngologia — Szpital Miejski im. Raszei, ul. Mickiewicza 2, tel. 472-51.

Okulistyka, neurologia — Szpital Miejski im. Struska, ul. Waleki Młodych 7, tel. 511-11.

Psychiatria — Klinka Psychiatria, ul. Szpitalna 29/33, tel. 444-51.

Pogotowie Ratunkowe (ul. Chelmonskiego 20) wypadki uliczne: tel. 99; nagie zachorowania w domu, tel. 666-66; dla Poznania: poradę lekarską, tel. 637-35, podstacje: ul. Kornicka 6, Bukowa 1, Ugroz 16 — całonocna; dla pow. poznańskiego: ul. Kosciuszki 103; tel. 566-66; podstacje: w Luboniu tel. 99; w Swarzędzu, tel. 209 — czynne całonocnie.

Ambulatoria: internistyczne (ul. Chelmonskiego 20) — czynne (cała doba); pediatryczne (ul. Chelmonskiego 20) — 13-23, niedz. i święta g. 8-23; stomatologiczne (ul. Chelmonskiego 20) — czynne od 16-7 w niedz. i święta — całonocna; chirurgiczne I — ul. Kornicka 6, tel. 707-19 — całonocna; chirurgiczne II — ul. Kasprzaka 16, tel. 623-55 — całonocna; Laboratorium szybkiej analiz (Chelmonskiego 20) — 7-23.

Punkty pomocy wieczorowej w godz. 18-23, niedz. i święta od 13-23: Grunwald (Kasprzaka 16, tel. 664-26); Jezycie (Mickiewicza 31, tel. 420-37); Stare Miasto (Garbary 63, tel. 543-93); Nowe Miasto (Kornicka 8, tel. 710-81); Włda (Dzierżewskiego 149, tel. 318-65); Zgłoszenia wizyt w stacji PR, tel. 666-66.

Telefon Zaufania nr 586-87, dyżurny lekarz psychiatry lub psycholog (czynny całonocnie), Nr 522-51 poradę prawną w zakresie spraw rodzinnych, alkoholizmu oraz chorób wenerycznych.

Miejska kłeczna dla Zwierząt: ul. Grunwaldzka 243, tel. 67-24-14 od 8-21, w noc nagłe wypadki.

Porady przeciwalkoholowe, tel. 539-18 dyżurny informacyjny w dni powszednie — g. 8-19.

RADIO

SOBOTA — PROGRAM I: Fała 1322 m: 7.50 Śpiewa „Mazowsze”; 8.10 Muzyka muzyczna; 8.45 Koncert zyczeń; 9 Muzyka ludowa; 9.20 Dedykujemy II zmianie — koncert dla zakochanych; 10.05 „Disneyland” — odc. 2 pow.; 10.25 Tematyka mitologiczna w twórczości Franka i Ravela; 10.50 Technika na co dzień; 11 „Lato z radiem”; 11.49 ABC rodziny; 12.25 Mel. i rytmy dla wszystkich; 13 Muzyka rozrywkowa; 13.20 Piosenki rosyjskie; 13.40 Piosenki; 13.50 Wieści; 14.05 Wieści; 14.15 Wieści; 14.30 Wieści; 14.45 Wieści; 14.55 Wieści; 15.05 Wieści; 15.15 Wieści; 15.25 Wieści; 15.35 Wieści; 15.45 Wieści; 15.55 Wieści; 16.05 Wieści; 16.15 Wieści; 16.25 Wieści; 16.35 Wieści; 16.45 Wieści; 16.55 Wieści; 17.05 Wieści; 17.15 Wieści; 17.25 Wieści; 17.35 Wieści; 17.45 Wieści; 17.55 Wieści; 18.05 Wieści; 18.15 Wieści; 18.25 Wieści; 18.35 Wieści; 18.45 Wieści; 18.55 Wieści; 19.05 Wieści; 19.15 Wieści; 19.25 Wieści; 19.35 Wieści; 19.45 Wieści; 19.55 Wieści; 20.05 Wieści; 20.15 Wieści; 20.25 Wieści; 20.35 Wieści; 20.45 Wieści; 20.55 Wieści; 21.05 Wieści; 21.15 Wieści; 21.25 Wieści; 21.35 Wieści; 21.45 Wieści; 21.55 Wieści; 22.05 Wieści; 22.15 Wieści; 22.25 Wieści; 22.35 Wieści; 22.45 Wieści; 22.55 Wieści; 23.05 Wieści; 23.15 Wieści; 23.25 Wieści; 23.35 Wieści; 23.45 Wieści; 23.55 Wieści; 24.05 Wieści; 24.15 Wieści; 24.25 Wieści; 24.35 Wieści; 24.45 Wieści; 24.55 Wieści; 25.05 Wieści; 25.15 Wieści; 25.25 Wieści; 25.35 Wieści; 25.45 Wieści; 25.55 Wieści; 26.05 Wieści; 26.15 Wieści; 26.25 Wieści; 26.35 Wieści; 26.45 Wieści; 26.55 Wieści; 27.05 Wieści; 27.15 Wieści; 27.25 Wieści; 27.35 Wieści; 27.45 Wieści; 27.55 Wieści; 28.05 Wieści; 28.15 Wieści; 28.25 Wieści; 28.35 Wieści; 28.45 Wieści; 28.55 Wieści; 29.05 Wieści; 29.15 Wieści; 29.25 Wieści; 29.35 Wieści; 29.45 Wieści; 29.55 Wieści; 30.05 Wieści; 30.15 Wieści; 30.25 Wieści; 30.35 Wieści; 30.45 Wieści; 30.55 Wieści; 31.05 Wieści; 31.15 Wieści; 31.25 Wieści; 31.35 Wieści; 31.45 Wieści; 31.55 Wieści; 32.05 Wieści; 32.15 Wieści; 32.25 Wieści; 32.35 Wieści; 32.45 Wieści; 32.55 Wieści; 33.05 Wieści; 33.15 Wieści; 33.25 Wieści; 33.35 Wieści; 33.45 Wieści; 33.55 Wieści; 34.05 Wieści; 34.15 Wieści; 34.25 Wieści; 34.35 Wieści; 34.45 Wieści; 34.55 Wieści; 35.05 Wieści; 35.15 Wieści; 35.25 Wieści; 35.35 Wieści; 35.45 Wieści; 35.55 Wieści; 36.05 Wieści; 36.15 Wieści; 36.25 Wieści; 36.35 Wieści; 36.45 Wieści; 36.55 Wieści; 37.05 Wieści; 37.15 Wieści; 37.25 Wieści; 37.35 Wieści; 37.45 Wieści; 37.55 Wieści; 38.05 Wieści; 38.15 Wieści; 38.25 Wieści; 38.35 Wieści; 38.45 Wieści; 38.55 Wieści; 39.05 Wieści; 39.15 Wieści; 39.25 Wieści; 39.35 Wieści; 39.45 Wieści; 39.55 Wieści; 40.05 Wieści; 40.15 Wieści; 40.25 Wieści; 40.35 Wieści; 40.45 Wieści; 40.55 Wieści; 41.05 Wieści; 41.15 Wieści; 41.25 Wieści; 41.35 Wieści; 41.45 Wieści; 41.55 Wieści; 42.05 Wieści; 42.15 Wieści; 42.25 Wieści; 42.35 Wieści; 42.45 Wieści; 42.55 Wieści; 43.05 Wieści; 43.15 Wieści; 43.25 Wieści; 43.35 Wieści; 43.45 Wieści; 43.55 Wieści; 44.05 Wieści; 44.15 Wieści; 44.25 Wieści; 44.35 Wieści; 44.45 Wieści; 44.55 Wieści; 45.05 Wieści; 45.15 Wieści; 45.25 Wieści; 45.35 Wieści; 45.45 Wieści; 45.55 Wieści; 46.05 Wieści; 46.15 Wieści; 46.25 Wieści; 46.35 Wieści; 46.45 Wieści; 46.55 Wieści; 47.05 Wieści; 47.15 Wieści; 47.25 Wieści; 47.35 Wieści; 47.45 Wieści; 47.55 Wieści; 48.05 Wieści; 48.15 Wieści; 48.25 Wieści; 48.35 Wieści; 48.45 Wieści; 48.55 Wieści; 49.05 Wieści; 49.15 Wieści; 49.25 Wieści; 49.35 Wieści; 49.45 Wieści; 49.55 Wieści; 50.05 Wieści; 50.15 Wieści; 50.25 Wieści; 50.35 Wieści; 50.45 Wieści; 50.55 Wieści; 51.05 Wieści; 51.15 Wieści; 51.25 Wieści; 51.35 Wieści; 51.45 Wieści; 51.55 Wieści; 52.05 Wieści; 52.15 Wieści; 52.25 Wieści; 52.35 Wieści; 52.45 Wieści; 52.55 Wieści; 53.05 Wieści; 53.15 Wieści; 53.25 Wieści; 53.35 Wieści; 53.45 Wieści; 53.55 Wieści; 54.05 Wieści; 54.15 Wieści; 54.25 Wieści; 54.35 Wieści; 54.45 Wieści; 54.55 Wieści; 55.05 Wieści; 55.15 Wieści; 55.25 Wieści; 55.35 Wieści; 55.45 Wieści; 55.55 Wieści; 56.05 Wieści; 56.15 Wieści; 56.25 Wieści; 56.35 Wieści; 56.45 Wieści; 56.55 Wieści; 57.05 Wieści; 57.15 Wieści; 57.25 Wieści; 57.35 Wieści; 57.45 Wieści; 57.55 Wieści; 58.05 Wieści; 58.15 Wieści; 58.25 Wieści; 58.35 Wieści; 58.45 Wieści; 58.55 Wieści; 59.05 Wieści; 59.15 Wieści; 59.25 Wieści; 59.35 Wieści; 59.45 Wieści; 59.55 Wieści; 60.05 Wieści; 60.15 Wieści; 60.25 Wieści; 60.35 Wieści; 60.45 Wieści; 60.55 Wieści; 61.05 Wieści; 61.15 Wieści; 61.25 Wieści; 61.35 Wieści; 61.45 Wieści; 61.55 Wieści; 62.05 Wieści; 62.15 Wieści; 62.25 Wieści; 62.35 Wieści; 62.45 Wieści; 62.55 Wieści; 63.05 Wieści; 63.15 Wieści; 63.25 Wieści; 63.35 Wieści; 63.45 Wieści; 63.55 Wieści; 64.05 Wieści; 64.15 Wieści; 64.25 Wieści; 64.35 Wieści; 64.45 Wieści; 64.55 Wieści; 65.05 Wieści; 65.15 Wieści; 65.25 Wieści; 65.35 Wieści; 65.45 Wieści; 65.55 Wieści; 66.05 Wieści; 66.15 Wieści; 66.25 Wieści; 66.35 Wieści; 66.45 Wieści; 66.55 Wieści; 67.05 Wieści; 67.15 Wieści; 67.25 Wieści; 67.35 Wieści; 67.45 Wieści; 67.55 Wieści; 68.05 Wieści; 68.15 Wieści; 68.25 Wieści; 68.35 Wieści; 68.45 Wieści; 68.55 Wieści; 69.05 Wieści; 69.15 Wieści; 69.25 Wieści; 69.35 Wieści; 69.45 Wieści; 69.55 Wieści; 70.05 Wieści; 70.15 Wieści; 70.25 Wieści; 70.35 Wieści; 70.45 Wieści; 70.55 Wieści; 71.05 Wieści; 71.15 Wieści; 71.25 Wieści; 71.35 Wieści; 71.45 Wieści; 71.55 Wieści; 72.05 Wieści; 72.15 Wieści; 72.25 Wieści; 72.35 Wieści; 72.45 Wieści; 72.55 Wieści; 73.05 Wieści; 73.15 Wieści; 73.25 Wieści; 73.35 Wieści; 73.45 Wieści; 73.55 Wieści; 74.05 Wieści; 74.15 Wieści; 74.25 Wieści; 74.35 Wieści; 74.45 Wieści; 74.55 Wieści; 75.05 Wieści; 75.15 Wieści; 75.25 Wieści; 75.35 Wieści; 75.45 Wieści; 75.55 Wieści; 76.05 Wieści; 76.15 Wieści; 76.25 Wieści; 76.35 Wieści; 76.45 Wieści; 76.55 Wieści; 77.05 Wieści; 77.15 Wieści; 77.25 Wieści; 77.35 Wieści; 77.45 Wieści; 77.55 Wieści; 78.05 Wieści; 78.15 Wieści; 78.25 Wieści; 78.35 Wieści; 78.45 Wieści; 78.55 Wieści; 79.05 Wieści; 79.15 Wieści; 79.25 Wieści; 79.35 Wieści; 79.45 Wieści; 79.55 Wieści; 80.05 Wieści; 80.15 Wieści; 80.25 Wieści; 80.35 Wieści; 80.45 Wieści; 80.55 Wieści; 81.05 Wieści; 81.15 Wieści; 81.25 Wieści; 81.35 Wieści; 81.45 Wieści; 81.55 Wieści; 82.05 Wieści; 82.15 Wieści; 82.25 Wieści; 82.35 Wieści; 82.45 Wieści; 82.55 Wieści; 83.05 Wieści; 83.15 Wieści; 83.25 Wieści; 83.35 Wieści; 83.45 Wieści; 83.55 Wieści; 84.05 Wieści; 84.15 Wieści; 84.25 Wieści; 84.35 Wieści; 84.45 Wieści; 84.55 Wieści; 85.05 Wieści; 85.15 Wieści; 85.25 Wieści; 85.35 Wieści; 85.45 Wieści; 85.55 Wieści; 86.05 Wieści; 86.15 Wieści; 86.25 Wieści; 86.35 Wieści; 86.45 Wieści; 86.55 Wieści; 87.05 Wieści; 87.15 Wieści; 87.25 Wieści; 87.35 Wieści; 87.45 Wieści; 87.55 Wieści; 88.05 Wieści; 88.15 Wieści; 88.25 Wieści; 88.35 Wieści; 88.45 Wieści; 88.55 Wieści; 89.05 Wieści; 89.15 Wieści; 89.25 Wieści; 89.35 Wieści; 89.45 Wieści; 89.55 Wieści; 90.05 Wieści; 90.15 Wieści; 90.25 Wieści; 90.35 Wieści; 90.45 Wieści; 90.55 Wieści; 91.05 Wieści; 91.15 Wieści; 91.25 Wieści; 91.35 Wieści; 91.45 Wieści; 91.55 Wieści; 92.05 Wieści; 92.15 Wieści; 92.25 Wieści; 92.35 Wieści; 92.45 Wieści; 92.55 Wieści; 93.05 Wieści; 93.15 Wieści; 93.25 Wieści; 93.35 Wieści; 93.45 Wieści; 93.55 Wieści; 94.05 Wieści; 94.15 Wieści; 94.25 Wieści; 94.35 Wieści; 94.45 Wieści; 94.55 Wieści; 95.05 Wieści; 95.15 Wieści; 95.25 Wieści; 95.35 Wieści; 95.45 Wieści; 95.55 Wieści; 96.05 Wieści; 96.15 Wieści; 96.25 Wieści; 96.35 Wieści; 96.45 Wieści; 96.55 Wieści; 97.05 Wieści; 97.15 Wieści; 97.25 Wieści; 97.35 Wieści; 97.45 Wieści; 97.55 Wieści; 98.05 Wieści; 98.15 Wieści; 98.25 Wieści; 98.35 Wieści; 98.45 Wieści; 98.55 Wieści; 99.05 Wieści; 99.15 Wieści; 99.25 Wieści; 99.35 Wieści; 99.45 Wieści; 99.55 Wieści; 100.05 Wieści; 100.15 Wieści; 100.25 Wieści; 100.35 Wieści; 100.45 Wieści; 100.55 Wieści; 101.05 Wieści; 101.15 Wieści; 101.25 Wieści; 101.35 Wieści; 101.45 Wieści; 101.55 Wieści; 102.05 Wieści; 102.15 Wieści; 102.25 Wieści; 102.35 Wieści; 102.45 Wieści; 102.55 Wieści; 103.05 Wieści; 103.15 Wieści; 103.25 Wieści; 103.35 Wieści; 103.45 Wieści; 103.55 Wieści; 104.05 Wieści; 104.15 Wieści; 104.25 Wieści; 104.35 Wieści; 104.45 Wieści; 104.55 Wieści; 105.05 Wieści; 105.15 Wieści; 105.25 Wieści; 105.35 Wieści; 105.45 Wieści; 105.55 Wieści; 106.05 Wieści; 106.15 Wieści; 106.25 Wieści; 106.35 Wieści; 106.45 Wieści; 106.55 Wieści; 107.05 Wieści; 107.15 Wieści; 107.25 Wieści; 107.35 Wieści; 107.45 Wieści; 107.55 Wieści; 108.05 Wieści; 108.15 Wieści; 108.25 Wieści; 108.35 Wieści; 108.45 Wieści; 108.55 Wieści; 109.05 Wieści; 109.15 Wieści; 109.25 Wieści; 109.35 Wieści; 109.45 Wieści; 109.55 Wieści; 110.05 Wieści; 110.15 Wieści; 110.25 Wieści; 110.35 Wieści; 110.45 Wieści; 110.55 Wieści; 111.05 Wieści; 111.15 Wieści; 111.25 Wieści; 111.35 Wieści; 111.45 Wieści; 111.55 Wieści; 112.05 Wieści; 112.15 Wieści; 112.25 Wieści; 112.35 Wieści; 112.45 Wieści; 112.55 Wieści; 113.05 Wieści; 113.15 Wieści; 113.25 Wieści; 113.35 Wieści; 113.45 Wieści; 113.55 Wieści; 114.05 Wieści; 114.15 Wieści; 114.25 Wieści; 114.35 Wieści; 114.45 Wieści; 114.55 Wieści; 115.05 Wieści; 115.15 Wieści; 115.25 Wieści; 115.35 Wieści; 115.45 Wieści; 115.55 Wieści; 116.05 Wieści; 116.15 Wieści; 116.25 Wieści; 116.35 Wieści; 116.45 Wieści; 116.55 Wieści; 117.05 Wieści; 117.15 Wieści; 117.25 Wieści; 117.35 Wieści; 117.45 Wieści; 117.55 Wieści; 118.05 Wieści; 118.15 Wieści; 118.25 Wieści; 118.35 Wieści; 118.45 Wieści; 118.55 Wieści; 119.05 Wieści; 119.15 Wieści; 119.25 Wieści; 119.35 Wieści; 119.45 Wieści; 119.55 Wieści; 120.05 Wieści; 120.15 Wieści; 120.25 Wieści; 120.35 Wieści; 120.45 Wieści; 120.55 Wieści; 121.05 Wieści; 121.15 Wieści; 121.25 Wieści; 121.35 Wieści; 121.45 Wieści; 121.55 Wieści; 122.05 Wieści; 122.15 Wieści; 122.25 Wieści; 122.35 Wieści; 122.45 Wieści; 122.55 Wieści; 123.05 Wieści; 123.15 Wieści; 123.25 Wieści; 123.35 Wieści; 123.45 Wieści; 123.55 Wieści; 124.05 Wieści; 124.15 Wieści; 124.25 Wieści; 124.35 Wieści; 124.45 Wieści; 124.55 Wieści; 125.05 Wieści; 125.15 Wieści; 125.25 Wieści; 125.35 Wieści; 125.45 Wieści; 125.55 Wieści; 126.05 Wieści; 126.15 Wieści; 126.25 Wieści; 126.35 Wieści; 126.45 Wieści; 126.55 Wieści; 127.05 Wieści; 127.15 Wieści; 127.25 Wieści; 127.35 Wieści; 127.45 Wieści; 127.55 Wieści; 128.05 Wieści; 128.15 Wieści; 128.25 Wieści; 128.35 Wieści; 128.45 Wieści; 128.55 Wieści; 129.05 Wieści; 129.15 Wieści; 129.25 Wieści; 129.35 Wieści; 129.45 Wieści; 129.55 Wieści; 130.05 Wieści; 130.15 Wieści; 130.25 Wieści; 130.35 Wieści; 130.45 Wieści; 130.55 Wieści; 131.05 Wieści; 131.15 Wieści; 131.25 Wieści; 131.35 Wieści; 131.45 Wieści; 131.55 Wieści; 132.05 Wieści; 132.15 Wieści; 132.25 Wieści; 132.35 Wieści; 132.45 Wieści; 132.55 Wieści; 133.05 Wieści; 133.15 Wieści; 133.25 Wieści; 133.35 Wieści; 133.45 Wieści; 133.55 Wieści; 134.05 Wieści; 134.15 Wieści; 134.25 Wieści; 134.35 Wieści; 134.45 Wieści; 134.55 Wieści; 135.05 Wieści; 135.15 Wieści; 135.25 Wieści; 135.35 Wieści; 135.45 Wieści; 135.55 Wieści; 136.05 Wieści; 136.15 Wieści; 136.25 Wieści; 136.35 Wieści; 136.45 Wieści; 136.55 Wieści; 137.05 Wieści; 137.15 Wieści; 137.25 Wieści; 137.35 Wieści; 137.45 Wieści; 137.55 Wieści; 138.05 Wieści; 138.15 Wieści; 138.25 Wieści; 138.35 Wieści; 138.45 Wieści; 138.55 Wieści; 139.05 Wieści; 139.15 Wieści; 139.25 Wieści; 139.35 Wieści; 139.45 Wieści; 139.55 Wieści; 140.05 Wieści; 140.15 Wieści; 140.25 Wieści; 140.35 Wieści; 140.45 Wieści; 140.55 Wieści; 141.05 Wieści; 141.15 Wieści; 141.25 Wieści; 141.35 Wieści; 141.45 Wieści; 141.55 Wieści; 142.05 Wieści; 142.15 Wieści; 142.25 Wieści; 142.35 Wieści; 142.45 Wieści; 142.55 Wieści; 143.05 Wieści; 143.15 Wieści; 143.25 Wieści; 143.35 Wieści; 143.45 Wieści; 143.55 Wieści; 144.05 Wieści; 144.15 Wieści; 144.25 Wieści; 144.35 Wieści; 144.45 Wieści; 144.55 Wieści; 145.05 Wieści; 145.15 Wieści; 145.25 Wieści; 145.35 Wieści; 145.45 Wieści; 145.55 Wieści; 146.05 Wieści; 146.15 Wieści; 146.25 Wieści; 146.35 Wieści; 146.45 Wieści; 146.55 Wieści; 147.05 Wieści; 147.15 Wieści; 147.25 Wieści; 147.35 Wieści; 147.45 Wieści; 147.55 Wieści; 148.05 Wieści; 148.15 Wieści; 148.25 Wieści; 148.35 Wieści; 148.45 Wieści; 148.55 Wieści; 149.05 Wieści; 149.15 Wieści; 149.25 Wieści; 149.35 Wieści; 149.45 Wieści; 149.55 Wieści; 150.05 Wieści; 150.15 Wieści; 150.25 Wieści; 150.35 Wieści; 150.45 Wieści; 150.55 Wieści; 151.05 Wieści; 151.15 Wieści; 151.25 Wieści; 151.35 Wieści; 151.45 Wieści; 151.55 Wieści; 152.05 Wieści; 152.15 Wieści; 152.25 Wieści; 152.35 Wieści; 152.45 Wieści; 152.55 Wieści; 153.05 Wieści; 153.15 Wieści; 153.25 Wieści; 153.35 Wieści; 153.45 Wieści; 153.55 Wieści; 154.05 Wieści; 154.15 Wieści; 154.25 Wieści; 154.35 Wieści; 154.45 Wieści; 154.55 Wieści; 155.05 Wieści; 155.15 Wieści; 155.25 Wieści; 155.35 Wieści; 155.45 Wieści; 155.55 Wieści; 156.05 Wieści; 156.15 Wieści; 156.25 Wieści; 156.35 Wieści; 156.45 Wieści; 156.55 Wieści; 157.05 Wieści; 157.15 Wieści; 157.25 Wieści; 157.35 Wieści; 157.45 Wieści; 157.55 Wieści; 158.05 Wieści; 158.15 Wieści; 158.25 Wieści; 158.35 Wieści; 158.45 Wieści; 158.55 Wieści; 159.05 Wieści; 159.15 Wieści; 159.25 Wieści; 159.35 Wieści; 159.45 Wieści; 159.55 Wieści; 160.05 Wieści; 160.15 Wieści; 160.25 Wieści; 160.35 Wieści; 160.45 Wieści; 160.55 Wieści; 161.05 Wieści; 161.15 Wieści; 161.25 Wieści; 161.35 Wieści; 161.45 Wieści; 161.55 Wieści; 162.05 Wieści; 162.15 Wieści; 162.25 Wieści; 162.35 Wieści; 162.45 Wieści; 162.55 Wieści; 163.05 Wieści; 163.15 Wieści; 163.25 Wieści; 163.35 Wieści; 163.45 Wieści; 163.55 Wieści; 164.05 Wieści; 164.15 Wieści; 164.25 Wieści; 164.35 Wieści; 164.45 Wieści; 164.55 Wieści; 165.05 Wieści; 165.15 Wieści; 165.25 Wieści; 165.35 Wieści; 165.45 Wieści; 165.55 Wieści; 166.05 Wieści; 166.15 Wieści; 166.25 Wieści; 166.35 Wieści; 166.45 Wieści; 166.55 Wieści; 167.05 Wieści; 167.15 Wieści; 167.25 Wieści; 167.35 Wieści; 167.45 Wieści; 167.55 Wieści; 168.05 Wieści; 168.15 Wieści; 168.25 Wieści; 168.35 Wieści; 168.45 Wieści; 168.55 Wieści; 169.05 Wieści; 169.15 Wieści; 169.25 Wieści; 169.35 Wieści; 169.45 Wieści; 169.55 Wieści; 170.05 Wieści; 170.15 Wieści; 170.25 Wieści; 170.35 Wieści; 170.45 Wieści; 170.55 Wieści; 171.05 Wieści; 171.15 Wieści; 171.25 Wieści; 171.35 Wieści; 171.45 Wieści; 171.55 Wieści; 172.05 Wieści; 172.15 Wieści; 172.25 Wieści; 172.35 Wieści; 172.45 Wieści; 172.55 Wieści; 173.05 Wieści; 173.15 Wieści; 173.25 Wieści; 173.35 Wieści; 173.45 Wieści; 173.55 Wieści; 174.05 Wieści; 174.15 Wieści; 174.25 Wieści; 174.35 Wieści; 174.45 Wieści; 174.55 Wieści; 175.05 Wieści; 175.15 Wieści; 175.25 Wieści; 175.35 Wieści; 175.45 Wieści; 175.55 Wieści; 176.05 Wieści; 176.15 Wieści; 176.25 Wieści; 176.35 Wieści; 176.45 Wieści; 176.55 Wieści; 177.05 Wieści; 177.15 Wieści; 177.25 Wieści; 177.35 Wieści; 177.45 Wieści; 177.55 Wieści; 178.05 Wieści; 178.15 Wieści; 178.25 Wieści; 178.35 Wieści; 178.45 Wieści; 178.55 Wieści; 179.05 Wieści; 179.15 Wieści; 179.25 Wieści; 179.35 Wieści; 179.45 Wieści; 179.55 Wieści; 180.05 Wieści; 180.15 Wieści; 180.25 Wieści; 180.35 Wieści; 180.45 Wieści; 180.55 Wieści; 181.05 Wieści; 181.15 Wieści; 181.25 Wieści; 181.35 Wieści; 181.45 Wieści; 181.55 Wieści; 182.05 Wieści; 182.15 Wieści; 182.25 Wieści; 182.35 Wieści; 182.45 Wieści; 182.55 Wieści; 183.05 Wieści; 183.15 Wieści; 183.25 Wieści; 183.35